

Посібник для держав з питань законодавчого регулювання приватних військових та охоронних компаній

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Federal Department of Foreign Affairs FDFA

DCAF

Центр безпеки,
розвитку та
верховенства права

Посібник для держав з питань законодавчого регулювання приватних військових та охоронних компаній

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Federal Department of Foreign Affairs FDFA

DCAF

Центр безпеки,
розвитку та
верховенства права

ПРО DCAF:

Женевський центр демократичного контролю над збройними силами (DCAF) – це міжнародна фундація, місія якої – допомагати міжнародній спільноті поширювати добре врядування та реформувати сферу безпеки. Центр надає країнам консультативну підтримку і практичну допомогу, розробляє та поширює норми й стандарти, здійснює спеціалізовані дослідження та визначає передовий досвід і рекомендації для сприяння демократичному врядуванню сектором безпеки.

www.ppps.dcaf.ch

P.O. Box 1360
CH-1211 Geneva 1
Switzerland

ПОДЯКА:

Автори хотіли б висловити подяку окремим особам, державам та організаціям, які надали коментарі та здійснили експертний аналіз. Вихід цього Посібника став можливим завдяки щедрій підтримці Директорату міжнародного права Міністерства закордонних справ Швейцарії.

Обкладинка: Nagel Photography
Макет оригіналу: Alice Lake-Hammond
Макет видання українською мовою: Марк Канарський

© 2016 DCAF

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ ЩОДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ:

Зміст цієї публікації можна вільно використовувати та копіювати в освітніх та інших некомерційних цілях, за умови, що таке відтворення супроводжуватиметься посиланням на Посібник як на джерело. Думки, викладені у цій публікації, є думками автора (авторів) і жодним чином не відображають поглядів згаданих чи представлених у Посібнику установ.

Передовий досвід і рекомендації, включені до Посібника, не повинні розглядатися як догма. Користувач сам має оцінити їхню придатність, корисність і відповідність місцевим умовам у конкретній ситуації. DCAF та автори не несуть відповідальності за будь-яку шкоду чи збитки, заподіяні користувачу цим Посібником або третій особі через використання наведеної в цьому документі інформації.

Зміст

Список скорочень	i
Термінологія	ii
Вступ	1
1. Завдання цього Посібника	1
2. Підґрунтя	2
3. Кому адресовано цей Посібник?	2
4. Чому це важливо для парламентарів і законодавців?	2
5. Які основні проблеми регулювання сфери діяльності ПВОК?	2
6. Як користуватися цим Посібником	3
Список проблем	5
1. Загальні положення законодавства	9
2. Дозволена й заборонена діяльність	15
3. Орган, відповідальний за сферу діяльності ПВОК.	23
4. Санкціонування, ліцензування та реєстрація приватних військових та охоронних компаній	29
5. Перевірка, відбір та укладання контрактів з приватними військовими та охоронними компаніями	37
6. Зобов'язання приватних військових та охоронних компаній і їхніх працівників	43
7. Підзвітність та дієвий захист жертв.	49

Список скорочень

Громадська організація	ГО
Європейський Союз	ЄС
Федеральний закон про приватні охоронні послуги, що надаються за кордоном (Швейцарія)	PSSA
Женевський центр демократичного контролю над збройними силами	DCAF
Асоціація ICoC	ICoCA
Міжнародний кодекс поведінки для приватних надавачів охоронних послуг	ICoC
Міжнародний Комітет Червоного Хреста	МКЧХ
Міжнародне гуманітарне право	МГП
Міжнародне право прав людини	МППЛ
Міжнародна організація	МО
Міністерство внутрішніх справ	МВС
Документ Монтре про відповідні міжнародно-правові зобов'язання і передові практичні методи для держав щодо функціонування приватних військових і охоронних компаній під час збройного конфлікту	ДМ
Неурядова організація	НУО
Організація Північноатлантичного договору	НАТО
Організація з безпеки та співробітництва у Європі	ОБСЄ
Приватна військова та охоронна компанія	ПВОК
Приватна охоронна компанія	ПОК
Орган з регулювання приватної охоронної галузі (ПАР)	PSIRA
Національна агенція з контролю над службами безпеки, зброєю, боєприпасами і вибуховими речовинами цивільного призначення (Перу)	SUCAMEC
Організація Об'єднаних Націй	ООН
Добровільні принципи щодо безпеки та прав людини	ДП
Робоча група з питання про використання найманців як засобу порушення прав людини та протидії здійсненню права народів на самовизначення	WGM

Термінологія

Санкціонування/ліцензія:

У контексті цього Посібника означає будь-яку систему, що надає компанії право діяти за умови дотримання наперед визначених формальних та технічних вимог. Санкціонування та ліцензії іноді називають дозволами.

Складні умови:

У цьому Посібнику «складні умови» означають регіони, що знаходяться в стані неспокою чи нестабільності через стихійні лиха чи збройні конфлікти у визначенні МГП чи долають наслідки таких ситуацій, коли верховенство права суттєво підірване, а можливості державної влади контролювати ситуацію послаблені, обмежені чи відсутні.

Держава-замовник:

Держава, яка напряму укладає контракт на послуги ПВОК, у т.ч., в залежності від обставин, якщо така ПВОК укладає договір субпідряду з іншою ПВОК.

Затримання/позбавлення волі:

Є два основні види затримання: кримінальне та некримінальне (наприклад, інтернування з міркувань безпеки під час збройного конфлікту або адміністративне затримання з причин, не пов'язаних із збройним конфліктом). Кримінальне затримання – це затримання особи, підозрюваної або визнаної винною у скоєнні злочину, що підпадає під статті кримінального кодексу і карається ув'язненням. Інтернування, або адміністративне затримання, є позбавленням волі з ініціативи чи за наказом виконавчої влади, а не суду, без висунення кримінальних звинувачень проти такої особи.

Безпосередня участь у бойових діях:

Цей термін означає безпосередню участь у бойових операціях чи будь-які дії, які можуть безпосередньо завдати шкоди військовим операціям чи потенціалу ворога або особам та об'єктам, що перебувають під захистом, підтримуючи одну сторону конфлікту проти іншої. Відповідно до МГП, цивільним особам надається захист, і на них не можна нападати, крім випадків і протягом часу коли вони беруть безпосередню участь у бойових діях.³

Держава походження:

Держава, де зареєстровано чи створено ПВОК; держава походження – це держава національної приналежності ПВОК.

Міжнародний кодекс поведінки для приватних надавачів охоронних послуг (International Code of Conduct for Private Security Service Providers, ICoC):

Виходячи з положень Документа Монтре, ICoC безпосередньо стосується приватних охоронних компаній. Він вимагає від компаній-учасниць «дотримуватись відповідального надання охоронних послуг, забезпечуючи верховенство права, поважаючи права людини всіх осіб, та захищаючи інтереси своїх клієнтів». ICoC стосується переважно надання охоронних послуг у «складних умовах», але стандарти та рекомендації чинні й за звичайних обставин. Її керівний орган, Асоціація ICoC (ICoCA), – це багатостороння ініціатива трьох рівноправних сторін, що представляють держави, приватні військові та охоронні компанії та громадські організації. ICoCA підтримує, управляє та наглядає за виконанням ICoC шляхом:

- сертифікації компаній-учасниць за стандартами ICoC;
- звітності, моніторингу та оцінки дотримання компаніями-учасницями ICoC; та
- розгляду заяв про порушення ICoC.

Міжнародне гуманітарне право (МГП):

МГП – це галузь міжнародного права, що визначає правила, спрямовані на обмеження наслідків збройного конфлікту і на захист людей, які не беруть чи припинили брати участь у бойових діях. МГП обмежує засоби та методи ведення війни. МГП застосовується у випадку міжнародних та неміжнародних (внутрішніх) збройних конфліктів, визначених МГП. МГП кодифіковано у ряді договорів, у т.ч. чотирьох Женевських конвенціях 1949 р. та Додаткових протоколах до них, а також у міжнародному звичаєвому праві¹.

Міжнародне право прав людини (МППЛ):

МППЛ визначає зобов'язання та обов'язки держав поважати, захищати та дотримуватись прав людини. МППЛ – це сукупність міжнародних норм, встановлених законами або звичаями, на основі яких окремі особи та групи можуть очікувати та/або вимагати певної поведінки або привілеїв від урядів. Ряд міжнародних договорів про права людини та інших інструментів надає правам людини юридичного оформлення².

Інтернування (під час збройного конфлікту):

Позбавлення людини волі з ініціативи чи за наказом виконавчої влади, а не суду, без висунення кримінальних звинувачень проти інтернованого. Інтернування – це виключний захід контролю, який може бути запроваджено з нагальних міркувань безпеки під час збройного конфлікту. Інтернування не слід застосовувати замість кримінального переслідування в тих випадках, коли кримінальний процес фактично можливий. Цивільних інтернованих слід звільнити, як тільки причини для їхнього інтернування зникнуть. Див. також затримання/позбавлення волі.

Законодавство:

У контексті цього Посібника термін «законодавство» вживається на позначення будь-якого закону, норми, правила, тексту чи іншого документа, що має силу закону або обов'язковий характер у державі.

Найманець:

У міжнародному гуманітарному праві (МГП) найманець визначається як особа, яка: (1) спеціально завербована, щоб воювати у збройному конфлікті; (2) фактично бере безпосередню участь у бойових діях; (3) в основному мотивована бажанням особистої вигоди; (4) не є громадянином жодної із сторін конфлікту чи мешканцем території, яку контролює сторона конфлікту; (5) не є членом збройних сил сторони конфлікту; та (6) не спрямована державою, що не є стороною збройного конфлікту, для виконання службових обов'язків як особа, яка входить до складу її збройних сил. Це визначення зазвичай виключає більшість персоналу ПВОК.

Приватна військова та охоронна компанія (ПВОК):

Термін «ПВОК» охоплює всі компанії, що надають військові чи охоронні послуги, незалежно від того як вони самі себе називають. Приклади військових послуг, які можуть надавати компанії, зокрема, включають матеріально-технічну підтримку збройних сил, а також стратегічне планування, надання розвідувальної інформації, розслідування, навчання у військових цілях, супутникову розвідку або інші пов'язані види діяльності. Охоронна діяльність може включати, зокрема, охорону й захист осіб та об'єктів (озброєних чи неозброєних) та будь-яку діяльність з навчання в галузі безпеки. Оскільки ці види діяльності важко піддаються класифікації та часто перетинаються, у Посібнику використано термін «ПВОК», щоб уникнути чіткого розмежування між приватними військовими та охоронними компаніями. Крім того, цей термін також вживається у практичних цілях, бо рекомендації для законодавців стосуються всього спектру охоронної індустрії, і однаковою мірою застосовується для регулювання великих міжнародних і невеликих національних компаній.

Приватна охоронна компанія (ПОК):

Див. ПВОК. Деякі держави та міжнародні організації регулюють галузь приватних послуг, згадуючи про приватні охоронні компанії і не згадуючи про компанії, що надають військові послуги. В інших державах ПВОК і ПОК розглядаються окремо. При посиланні на закони, де йдеться про «ПОК», цей Посібник зберігає оригінальну термінологію. Але загалом у цьому Посібнику вживається термін «ПВОК», що включає «ПОК» як компанії, які надають охоронні послуги, військові послуги, або два види послуг, незалежно від того, як самі компанії себе називають.

Реєстрація:

Реєстрація часто є елементом процесу санкціонування/ліцензування, але може також здійснюватися окремо, до, під час або після процесу санкціонування/ліцензування. Реєстрація означає обов'язкове офіційне внесення компанії та її даних до реєстру, що його веде державний орган влади.

Територіальна юрисдикція держави:

Держава, на чий території діють приватні військові та охоронні компанії.

Документ Монтре про відповідні міжнародно-правові зобов'язання і передові практичні методи для держав щодо функціонування приватних військових і охоронних компаній під час збройного конфлікту (ДМ):

ДМ ухвалили 17 держав у 2008 р. Він є результатом спільної ініціативи Швейцарії та Міжнародного Комітету Червоного Хреста (МКЧХ). Це перший документ міжнародного значення, що підтверджує чинні зобов'язання держав згідно міжнародного права, зокрема, МГП та міжнародного права прав людини (МППЛ), що стосуються діяльності приватних військових та охоронних компаній. Не оцінюючи легітимності приватних військових та охоронних компаній, ДМ нагадує про чинні міжнародно-правові зобов'язання та пропонує ряд практичних методів як орієнтир із здійснення державами національних заходів на виконання своїх зобов'язань. Це юридично не зобов'язуючий договір, він не створює нових юридичних зобов'язань.

Застосування сили:

Під застосуванням сили загалом розуміють будь-яке фізичне обмеження, від фізичного стримування руками чи спеціальними засобами до застосування вогнепальної чи іншої зброї. Застосування сили традиційно вважають прерогативою державних відомств (поліції або військових сил), як на національному, так і міжнародному рівнях.

Вступ

---

1. Завдання цього Посібника

З початку 1990-х рр. у світі спостерігаються зміни ролі державних органів у забезпеченні безпеки. Багато традиційних функцій по забезпеченню громадської безпеки було передано на контрактній основі приватним військовим та охоронним компаніям на внутрішніх та міжнародних ринках, де зростання присутності приватних підприємців під час збройних конфліктів наблизила їх до військових дій. Ці зміни створили цілу індустрію, вартість якої оцінюють у 244 млрд. дол. США на рік.⁴

Тенденції свідчать про зростання використання послуг приватних військових та охоронних компаній державами, компаніями та іншими організаціями (в т.ч. гуманітарними). Приватні військові та охоронні компанії сьогодні діють у різних ситуаціях. Вони можуть забезпечувати безпеку в інших країнах, у зонах конфліктів або у складних і дуже ризикованих районах, де нема конфліктів. Але оскільки аутсорсинг послуг і логістики безпеки триває (наприклад, у таких сферах як перевезення в'язнів, охорона людей, охорона чи нагляд за товарами та майном, перевезення готівки, охорона нафтогазових промислів, охорона заходів, нагляд за порушниками, чи посилена охорона), вони все активніше працюють і на національному рівні.

Крім того, деякі приватні військові та охоронні компанії привертають усе більшу міжнародну увагу через звинувачення у правопорушеннях чи порушеннях прав людини та міжнародного гуманітарного права (МГП) такими компаніями чи їхнім персоналом. У таких випадках існує можливість правопорушень і суттєвих порушень прав людини приватними військовими та охоронними компаніями. Крім того, на національному рівні багато держав не мають належної правової бази для вирішення цих питань. Існує нагальна потреба вдосконалення національної правової бази, яка б сприяла розвитку в приватних військових та охоронних компаніях внутрішньої культури поваги до прав людини та, зрештою, поваги до принципів прав людини.

Цілі цього Посібника прості й стосуються двох головних завдань:

- Підвищити поінформованість про чинне національне законодавство, політику та передову практику;
- Дати парламентарям орієнтири для розробки чи вдосконалення національного законодавства про військові та охоронні компанії згідно з міжнародними правовими зобов'язаннями та враховуючи передову практику.

2. Підґрунтя

У відповідь на зростання стурбованості неврегульованістю приватної охоронної діяльності Швейцарія та Міжнародний Комітет Червоного Хреста (МКЧХ) у 2006 р. спільно почали міжнародний процес розробки Документа Монтре. Документ Монтре нагадує про чинні міжнародно-правові зобов'язання держав щодо приватних військових та охоронних компаній в ситуаціях збройного конфлікту. Крім того, він містить передові практики, що мають допомогти державам впровадити національні заходи для виконання цих зобов'язань, і він закликає законодавців і політиків держав розглянути відповідність національних правил щодо діяльності приватних військових та охоронних компаній міжнародним зобов'язанням і кращим практикам у цій сфері. Цей Посібник багато в чому спирається на положення Документа Монтре та інших міжнародних інструментів⁵ і наводить проблеми, з якими стикаються держави, у забезпеченні належного регулювання діяльності ПВОК, пропонуючи парламентарям і законодавцям розробити законопроекти у цій сфері на національному рівні. Посібник пропонує законодавцям зразки політики та законів, що відповідають міжнародно визнаній передовій практиці.

3. Кому адресовано цей Посібник?

Цей Посібник адресовано парламентарям, законодавцям і політикам, які розробляють нові чи вдосконалюють існуючі закони, що регулюють на національному рівні приватну військову та охоронну діяльність. Цей документ також може бути корисним як довідник для компаній, які бажають, щоб їхня діяльність відповідали чинним міжнародним зобов'язанням та міжнародно визнаній передовій практиці. Реальні приклади передової практики країн, наведені в документі, також можуть підвищити поінформованість громадянського суспільства, що здійснює моніторинг та нагляд за діяльністю компаній, для кращого розуміння критеріїв етичної поведінки ПВОК на місцях.

4. Чому це важливо для парламентарів і законодавців?

Парламентарі та законодавці мають виняткові можливості, щоб забезпечити впровадження та встановлення демократичного нагляду для досягнення прозорості й підзвітності у цій галузі безпеки, що швидко розвивається. Держави зобов'язані гарантувати, щоб суб'єкти у сфері безпеки, в т.ч. приватні військові та охоронні компанії, своїми діями не порушували базових прав людини чи міжнародного права прав людини (МППЛ). Важливим першим кроком до забезпечення всіма державами підзвітності приватних військових та охоронних компаній у їхній діяльності є розробка та впровадження ефективної національної законодавчої бази. Цей Посібник має за мету допомогти парламентарям і законодавцям у розробці чи вдосконаленні чинних національних законів згідно з міжнародними зобов'язаннями та передовим досвідом.

5. Які основні проблеми регулювання сфери діяльності ПВОК?

Зі змінами ситуації у сфері безпеки у світі, вимоги ефективного регулювання теж змінюються. Це ставить перед державами, зокрема, такі питання: якого роду військові чи охоронні функції слід передавати приватним компаніям? Як держава контролює діяльність приватних військових та охоронних компаній і як держави реагують на порушення прав людини та МГП приватними військовими та охоронними компаніями? Хто має наглядати за приватними військовими та охоронними компаніями і їхніми працівниками? Як держави діють у разі порушення приватними військовими й охоронними компаніями прав людини та МГП, і які є механізми дієвої допомоги жертвам?

Крім того, більшість національних законів не можуть належним чином забезпечити поширення законодавства на приватні військові та охоронні компанії, що зареєстровані чи створені в країні, але діють за кордоном. В умовах розширення міжнародної діяльності приватних військових та охоронних компаній така неврегульованість застосування національного законодавства до міжнародної діяльності приватних військових та охоронних компаній може створити вакуум підзвітності. Ситуація ще складніша, коли компанії мають виконувати свої функції

під час збройних конфліктів, що збільшує імовірність прямої участі їх персоналу в бойових діях. МГП та МППЛ, а також багато інших чинних законів, норм і стандартів допомагають державам орієнтуватись у цих складних питаннях. Але чинні національні закони не завжди пояснюють, як міжнародні зобов'язання держави в галузі прав людини застосовуються та регулюють діяльність приватних військових та охоронних компаній. Це може збільшити ризик порушень прав людини та МГП, особливо в ситуаціях, коли обмежені можливості чи існують інші перешкоди для забезпечення підзвітності компаній.

6. Як користуватися цим Посібником

Цей Посібник складається із 7 окремих глав, що висвітлюють головні проблеми, з якими стикаються парламентарі та законодавці при регулюванні діяльності приватних військових та охоронних компаній. Він пропонує положення, які законодавці можуть включати до національного законодавства. Це має забезпечити повноту законодавства і врахування міжнародного передового досвіду. Ці глави наступні:

Щоб дати парламентарям та законодавцям практичні вказівки, в цьому Посібнику узагальнені загальні проблеми, що можуть виникнути при розробці державами законодавчої бази. Ці проблеми далі докладно аналізу-

ються, з конкретними рекомендаціями та прикладами передових практик. Передова практика – це не догма, користувач сам має оцінити її придатність і відповідність місцевим умовам у конкретній ситуації.

Є два способи використання цього Посібника:

1. Якщо парламентарі та законодавці займаються розробкою нового законодавства, доцільно хронологічно переглянути кожну главу від 1 до 7 для використання у процесі розробки.
2. У випадку удосконалення національного законодавства чи розгляду окремих питань, користувачі Посібника можуть переглянути список проблем, знайти специфічні проблеми, які треба вирішити, та звернутись до відповідних глав. Див. повний список проблем нижче.

Список проблем

---

1. Загальні положення законодавства	9
ПРОБЛЕМА 1.1	Заявлена мета законодавства про ПВОК часто не містить прямої вимоги до компаній та їхніх працівників дотримуватись прав людини та МГП 10
ПРОБЛЕМА 1.2	Нечітке чи неналежне визначення екстериторіального застосування законодавства може призвести до непідзвітності діяльності приватних військових та охоронних компаній за кордоном 11
ПРОБЛЕМА 1.3	Відсутність загальноприйнятого визначення приватних військових та охоронних компаній може ускладнити прийняття законів 12
2. Дозволена й заборонена діяльність	15
ПРОБЛЕМА 2.1	Надто вузьке чи надто нечітке визначення дозволеної та забороненої діяльності приватних військових та охоронних компаній може зменшити дієвість законодавства 16
ПРОБЛЕМА 2.2	Обов'язок держав виконувати свої зобов'язання та обов'язки згідно міжнародного права часто нечітко визначений у законодавстві. Держави зберігають цей обов'язок і в деяких випадках можуть нести відповідальність за порушення приватними військовими та охоронними компаніями або їхнім персоналом 18
ПРОБЛЕМА 2.3	Під час збройного конфлікту різницю між безпосередньою участю персоналу ПВОК у бойових діях та іншою діяльністю може бути важко визначити. Деякі послуги, що надаються приватними військовими та охоронними компаніями, можуть прирівнюватися до безпосередньої участі персоналу в бойових діях і тим самим порушувати МГП або внутрішнє законодавство 19
ПРОБЛЕМА 2.4	Відмінність між найманцями та персоналом ПВОК не завжди добре зрозуміла 20
ПРОБЛЕМА 2.5	У деяких ситуаціях відмінність між функціями приватних військових та охоронних компаній і поліції та/або збройних сил може бути нечіткою і створювати неясність щодо розподілу ролей та відповідальності, що потенційно може призвести до неналежного застосування сили приватними військовими та охоронними компаніями 21

3. Орган, відповідальний за сферу діяльності ПВОК 23

ПРОБЛЕМА 3.1	Механізми моніторингу частко слабкі, несистематичні або відсутні	24
ПРОБЛЕМА 3.2	Відсутність спеціального національного регуляторного органу може завадити виконанню відповідного закону	26
ПРОБЛЕМА 3.3	Держави можуть не завжди мати можливості та ресурси для здійснення все складнішої діяльності з ефективного регулювання та моніторингу приватних військових та охоронних компаній	26
ПРОБЛЕМА 3.4	Якщо спеціальний орган існує, його персонал може не мати належних навичок, підготовки та/або ресурсів для ефективного виконання своїх функцій	26

4. Санкціонування, ліцензування та реєстрація приватних військових та охоронних компаній 29

ПРОБЛЕМА 4.1	Ефективний нагляд за приватними військовими та охоронними компаніями є складним завданням й має спиратись на комплексну систему; він починається з вимоги санкціонування/ліцензування приватних військових та охоронних компаній.....	30
ПРОБЛЕМА 4.2	Нечіткі або дуже низькі критерії санкціонування/видачі ліцензій приватним військовим та охоронним компаніям можуть призвести до порушення прав людини та МГП.....	31
ПРОБЛЕМА 4.3	Відсутність чітких умов для поновлення, призупинення або відкликання дозволу/ліцензії може призвести до браку підзвітності	33
ПРОБЛЕМА 4.4	Відсутність повного централізованого реєстру приватних військових та охоронних компаній і їхніх працівників може вплинути на прозорість галузі й завадити ефективному моніторингу та нагляду	34

5. Перевірка, відбір та укладання контрактів з приватними військовими та охоронними компаніями 37

ПРОБЛЕМА 5.1	Часто при замовленні державами послуг приватних військових та охоронних компаній бракує системного процесу їх перевірки, відбору та укладання контрактів з ними. Якщо такий процес є, його стандарти та критерії бувають невідповідними	38
ПРОБЛЕМА 5.2	Передача функцій ПВОК за субпідрядами може завадити ефективному державному нагляду	40
ПРОБЛЕМА 5.3	Контрактам часто бракує докладних положень про вимогу дотримання МГП та стандартів прав людини	41
ПРОБЛЕМА 5.4	В контрактах можуть бути не передбачені санкції за порушення контракту. Коли вони є, санкції можуть бути нечіткими або не застосовуватись належним чином	42

6. Зобов'язання приватних військових та охоронних компаній та їхніх працівників

43

ПРОБЛЕМА 6.1	Керівникам і персоналу приватних військових та охоронних компаній може бракувати належної підготовки та практичних знань про застосування МГП та права прав людини	44
ПРОБЛЕМА 6.2	Керівникам і персоналу приватних військових та охоронних компаній може бракувати знань про культуру, традиції та цінності місцевого населення на території діяльності компанії	44
ПРОБЛЕМА 6.3	Приватні військові та охоронні компанії можуть не завжди мати належне оснащення або можуть мати невідповідну зброю	46
ПРОБЛЕМА 6.4	Персонал приватних військових та охоронних компаній може не завжди мати належну підготовку для безпечного й відповідного застосування зброї, яку він має право носити при виконанні своїх обов'язків.....	46
ПРОБЛЕМА 6.5	Приватні військові та охоронні компанії можуть не завжди придбати зброю належним чином, або можуть не мати можливості зберігати її з дотриманням норм безпеки.....	46
ПРОБЛЕМА 6.6	Якщо ПВОК не створює безпечних і належних умов праці, це негативно впливає на діяльність її працівників	48
ПРОБЛЕМА 6.7	Приватні військові та охоронні компанії не завжди ухвалюють внутрішні правила, що відображають їх відданість національним нормам, МГП та правам людини	48

7. Підзвітність та дієвий захист жертв

49

ПРОБЛЕМА 7.1	У складних умовах або при слабких механізмах управління приватні військові та охоронні компанії можуть не бути притягнені до відповідальності за порушення національних законів і норм. Санкції за порушення міжнародного права можуть бути відсутні або не застосовуватись.....	50
ПРОБЛЕМА 7.2	Може не існувати кримінальна та некримінальна корпоративна відповідальність.....	50
ПРОБЛЕМА 7.3	Міжнародний характер деяких приватних військових та охоронних компаній або їхньої діяльності може створювати пробіли в їхній підзвітності.....	51
ПРОБЛЕМА 7.4	Недостатня співпраця між державами може спричинити брак підзвітності приватних військових та охоронних компаній, що діють за кордоном	52
ПРОБЛЕМА 7.5	Національне законодавство рідко створює механізми, що забезпечують дієвий захист жертв.....	53

Загальні положення законодавства

ПРО ЩО ЦЯ ГЛАВА?

Ця глава має допомогти парламентарям і законодавцям включити до законодавства загальні положення, які роз'яснюють:

- Мету законодавства про ПВОК;
- Сферу застосування та дію законодавства про ПВОК;
- Основні визначення, вжиті в законодавстві про ПВОК.

ПРОБЛЕМА 1.1 Заявлена мета законодавства про ПВОК часто не містить прямої вимоги до компаній та їхніх працівників дотримуватись прав людини та МГП.

Вступні статті закону дають можливість пояснити «навіщо» потрібен цей закон, тоді як інші частини закону визначають «як» досягти заявлених цілей. Ключові принципи складають основу законодавства і мають бути сформульовані дуже ретельно. Що стосується законодавства про приватні військові та охоронні компанії, то йому бракує наголосу на правах людини та МГП у вступних статтях і ключових принципах. Більшість законів про ПВОК не визначає такі загальні принципи або просто посилається на інші закони (найчастіше – конституцію країни), без конкретної згадки про повагу до прав людини або МГП. Визначення загальних цілей закону дає можливість зробити захист прав людини та суспільні інтереси – на протипагу комерційній вигоді – ключовим завданням законодавства. Крім того, важливо нагадати про обов’язковий характер МГП, особливо коли приватні військові та охоронні компанії діють під час збройного конфлікту й персонал, імовірно, буде здійснювати військову діяльність, яка може втягнути його у бойові дії.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- Чітко зазначити, що мета закону – дотримання прав людини та МГП приватними військовими та охоронними компаніями та їхніми працівниками.
- Підтвердити у законі ключові принципи, що держава зберігає відповідальність згідно міжнародного права, замість посилання на інші закони, які загалом можуть включати ці принципи.

ПРИКЛАДИ ПЕРЕДОВИХ ПРАКТИК

- Новий акт у Перу, що регулює приватні охоронні послуги, називає серед базових принципів закону повагу до прав людини, взаємодоповнення та координацію з поліцією, невтручання у військову діяльність і прозорість⁶.
- У преамбулі Закону Південно-Африканської Республіки (ПАР) про «заборону найманства та регулювання певних видів діяльності в країні, де відбувається збройний конфлікт»⁷, зазначено, що регулювання необхідне «в інтересах підтримки та захисту прав і фундаментальних свобод людини».
- Закон Сальвадору про приватні охоронні послуги посилається у своїй преамбулі на Чапультепекські мирні угоди⁸ 1992 р. і зазначає, що діяльність приватних надавачів послуг безпеки має відповідати принципу верховенства права та строго дотримуватись прав людини⁹.
- В преамбулі Закону Гватемали про приватні служби безпеки зазначено, що закон має «сприяти правам людини, правам на особисту та колективну безпеку». Крім того, він вимагає від приватних служб безпеки дотримуватись конституції, міжнародних договорів про права людини та іншого законодавства¹⁰.
- Федеральний закон Швейцарії про приватні охоронні послуги, що надаються за кордоном (PSSA), є одним з небагатьох законів, завдання якого прямо включають МГП: одна зі заявлених цілей закону – сприяти дотриманню міжнародного права, зокрема, прав людини та МГП¹¹.

ПРОБЛЕМА 1.2 Нечітке чи неналежне визначення екстериторіального застосування законодавства може призвести до невідповідності діяльності приватних військових та охоронних компаній за кордоном.

При визначенні сфери застосування законодавства про ПВОК екстериторіальне застосування законодавства часто залишають поза увагою або не прописують як слід. Такий брак ясності щодо застосування законодавства про діяльність приватних військових та охоронних компаній за кордоном і їхніх працівників може створити вакуум підзвітності¹². У багатьох країнах ухвалено докладне законодавство про приватні військові та охоронні компанії, з детальними правилами щодо застосування сили та зброї, але вони в основному обмежуються приватною охоронною діяльністю в країні. Застосування національного закону, коли компанії діють за кордоном, не чітко зрозуміла. Наприклад, у державах походження діють закони, що стосуються компаній, які базуються на їхній території. Однак ці закони часто не регулюють чітко діяльність таких компаній за кордоном. Фактично це проблема всіх держав, оскільки ПВОК може бути зареєстрована в одній державі (держава походження), найнята іншою (держава-замовник) і діяти в третій державі (держава територіальної юрисдикції). Як наслідок, екстериторіальне застосування законодавства особливо важливе для держав походження для притягнення до відповідальності приватних військових та охоронних компаній, що діють під час збройного конфлікту, коли верховенство права послаблене, а місцеве населення особливо беззахисне.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- У законодавстві про ПВОК має бути визначено, що діяльність приватних військових та охоронних компаній за кордоном підпадає під його юрисдикцію, або
- Держави мають прийняти спеціальне законодавство про діяльність приватних військових та охоронних компаній за кордоном.

ПРИКЛАДИ ПЕРЕДОВИХ ПРАКТИК

- Законодавство ПАР про приватну охоронну діяльність регулює надання охоронних послуг як у країні, так і за кордоном. Будь-яка дія ПВОК, що порушує норми приватної охоронної діяльності, вчинена за межами території держави «будь-яким надавачем охоронних послуг, якого зареєстровано або має бути зареєстровано», вважається вчиненою в ПАР¹³. Там також зазначено, як визначати юрисдикцію суду для розгляду порушень згідно цього положення¹⁴.
- Індія забороняє діяльність приватних охоронних компаній за кордоном, якщо вони не отримали попереднього дозволу контрольного органу, який перед тим має узгодити із центральним урядом¹⁵.
- Гондурас є однією з небагатьох латиноамериканських країн, у законодавстві якої визначено питання екстериторіальної діяльності: її законодавство забороняє навчальну підготовку місцевого або закордонного персоналу для надання приватних охоронних послуг за кордоном¹⁶.
- У Швейцарії федеральний закон про приватні охоронні послуги, що надаються за кордоном (PSSA), що набув чинності у вересні 2015 р., стосується фізичних і юридичних осіб, які надають приватні охоронні послуги за кордоном, або послуг, пов'язаних з приватними охоронними послугами, що надаються за кордоном. Він також стосується тих, хто створює, базує, веде діяльність або управляє ПВОК у Швейцарії, та тих, хто здійснює контроль над такою компанією із Швейцарії¹⁷.

ПРОБЛЕМА 1.3 Відсутність загальноприйнятого визначення приватних військових та охоронних компаній може ускладнити прийняття законів.

Кілька ключових понять, що стосуються приватних військових та охоронних компаній, включаючи сам термін «ПВОК», не мають загальноприйнятого визначення. Хоча ряд міжнародних документів, таких як Документ Монтре, Міжнародний кодекс поведінки для приватних надавачів охоронних послуг (ICoC) або проект Конвенції, розробленої Робочою групою з питання про використання найманців¹⁸, дають визначення, вони не повністю узгоджуються між собою¹⁹. При розробці національних законів про ПВОК важливо, щоб держави звертали особливу увагу на визначення ключових термінів.

Визначення «ПВОК» не повинне бути надто нечітким чи надто вузьким. Надто нечітке визначення допускатиме різні тлумачення й може бути складним для імплементації. Надто вузьке визначення не дозволить враховувати швидкі зміни в галузі й тому стане застарілим і неефективним для регулювання діяльності приватних військових та охоронних компаній. Ряд держав не включають «військову» діяльність до законодавства, згадуючи лише про приватні охоронні компанії (ПОК). Проте, багато держав та міжнародних організацій замовляють послуги, які, в залежності від обставин, можна вважати наближеними до військових послуг, наприклад, такі як матеріально-технічне забезпечення та навчання²⁰. Країни з обмеженими ресурсами теж усе частіше наймають підрядників для підтримки національних збройних сил, наприклад, для обслуговування зброї²¹. Важливо не те, як компанія себе називає (охоронна чи військова), а яку діяльність вона фактично веде.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- У законах та виробленні політики повинне використовуватися інклюзивне визначення приватних військових та охоронних компаній, як це пропонує Документ Монтре. Це визначення охоплює компанії, що надають або військові, або охоронні послуги, або обидва види послуг.
- Визначення має також пояснювати, що мається на увазі під загальною діяльністю. Наприклад, «матеріально-технічне забезпечення» або «навчання» – це широкі терміни, і закон має чітко визначити, що вони означають.
- Визначення має бути чітким та узгоджуватись з рештою тексту.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ ОГЛЯД ВИЗНАЧЕНЬ У МІЖНАРОДНИХ ДОКУМЕНТАХ:

ПВОК АБО ПОК	
Документ Монтре	«Приватні військові та охоронні компанії» – приватні комерційні структури, які надають військові та/або охоронні послуги, незалежно від того, як вони себе називають.
ІСоС	Приватні охоронні компанії та Приватні надавачі охоронних послуг (разом – «ПОК»): будь-яка компанія (як її визначено в цьому Кодексі), чия комерційна діяльність включає надання охоронних послуг або від власного, або від чужого імені, незалежно від того, як така компанія себе називає.
Проект Конвенції WGM (у процесі розробки)	Приватна військова та/або охоронна компанія (ПВОК) : означає корпоративну установу, яка за винагороду надає військові та/або охоронні послуги фізичним та/або юридичним особам.
ВІЙСЬКОВІ ТА/АБО ОХОРОННІ ПОСЛУГИ	
Документ Монтре	Військові та охоронні послуги включають, зокрема, збройну охорону та захист осіб та об'єктів, таких, як конвої, споруд та інших місць; обслуговування та використання зброї; утримання ув'язнених; та консультації або навчання місцевих сил та персоналу безпеки.
ІСоС	Охоронні послуги : охорона та захист осіб та об'єктів, таких, як конвої, споруд, визначених об'єктів, майна або інших місць (озброєних чи незброєних), або будь-яка інша діяльність при виконанні якої персонал компаній має носити або використовувати зброю.
Проект Конвенції WGM (у процесі розробки)	Військові послуги : означають спеціалізовані послуги, пов'язані з військовими діями, включаючи стратегічне планування, надання інформації, розслідування, наземну, морську або повітряну розвідку, будь-які польоти, пілотовані чи безпілотні, супутникову розвідку, будь-яку передачу інформації військового характеру, військово-технічне забезпечення збройних сил та інші пов'язані види діяльності. Охоронні послуги : означають збройну охорону або захист будівель, споруд, майна та людей, будь-яку передачу інформації для використання військовими або поліцією, розробку та здійснення заходів інформаційної безпеки та іншу дотичну діяльність

Дозволена й заборонена діяльність

ПРО ЩО ЦЯ ГЛАВА?

Ця глава має допомогти парламентарям і законодавцям забезпечити, щоб приватні військові та охоронні компанії не вели діяльність, яка може втягнути їхній персонал у безпосередню участь у бойових діях. Важливо також, щоб приватні військові та охоронні компанії не перешкоджали у здійсненні важливих функцій державної безпеки. Зокрема, цей розділ допоможе парламентарям і законодавцям при розробці законодавства врахувати:

- Види діяльності, які можуть вести лише державні органи;
- Ситуації, у яких ПВОК може вважатись безпосередньо задіяною у бойових діях.

ПРОБЛЕМА 2.1 Надто вузьке чи надто нечітке визначення дозволеної та забороненої діяльності приватних військових та охоронних компаній може зменшити дієвість законодавства.

При розробці законодавства про приватну військову та охоронну діяльність може бути важко визначити перелік дозволених послуг, враховуючи широкий спектр діяльності, яку можуть вести такі компанії, та необхідність розрізняти різні ситуації (наприклад, ситуації збройного конфлікту або після конфлікту). Через це, положення національних законів багатьох держав – нечіткі, а закони інших – надто вузькі. Нечітке визначення дозволеної та забороненої діяльності приватних військових та охоронних компаній може призводити до непослідовного тлумачення або застосування. З іншого боку, надто вузький перелік дозволеної або забороненої діяльності може призвести до надмірної негнучкості та швидкої втрати актуальності зі зміною потреб безпеки держав та розвитком приватного військового й охоронного ринку²². Згідно МГП, держави зобов'язані не наймати приватні військові та охоронні компанії для здійснення діяльності, яку МГП прямо доручає державним органам. Ця діяльність включає відповідальність за табори для військовополонених або місця інтернування цивільних осіб згідно Женевських конвенцій²³.

Для вирішення цієї проблеми держави практикують різні підходи до законодавства. Наприклад, у США заборонено укладання контрактів на виконання «суто державних функцій»²⁴. Міжнародно прийнятого визначення «суто державних» функцій не існує, однак цей термін, зазвичай, вживають щодо діяльності, яку вважають прямо пов'язаною з національним суверенітетом або суспільними інтересами. У США цей термін глибше визначено в численних нормативних, статутних та політичних документах, а також витлумачено у судових рішеннях²⁵. Інші держави, такі як Фінляндія або Данія, визначили список дозволеної та забороненої діяльності приватних військових та охоронних компаній. Проблема для держав полягає в тому, щоб знайти потрібний баланс між достатньою конкретністю, з одного боку, та достатньою відкритістю для врахування змін у потребах сектору безпеки, з іншого.

Важко запропонувати одне «найкраще практичне» рішення, оскільки визначення значно буде залежати від потреб, вимог та умов роботи приватних військових та охоронних компаній кожної держави. Щоб визначити дозволена й заборонена діяльність приватних військових та охоронних компаній, держави повинні провести всебічний огляд галузі та добре її розуміти, враховуючи послуги, які зараз надаються чи можуть надаватися приватними охоронними службами. Державам слід також взяти до уваги, в яких умовах ці послуги надаватимуться, до прийняття рішення про те, які види діяльності можна, а які не можна передавати підрядникам. Крім захисту осіб та об'єктів, це може включати такі послуги, як управління ризиками, навчання сил безпеки та консультації щодо ризиків для безпеки. Державам потрібно провести обговорення на парламентському та загальнополітичному рівні, щоб чітко визначити надання яких послуг слід дозволити приватним військовим та охоронним компаніям. Державам також слід брати участь в обговореннях цього питання на міжнародному рівні. Крім того, визначаючи дозволена й заборонена діяльність приватних військових та охоронних компаній, державам слід намагатися мінімізувати ймовірність безпосередньої участі персоналу ПВОК у бойових діях в умовах збройного конфлікту²⁶.

Примітка для читача: Визначаючи, яку діяльність можуть вести приватні військові та охоронні компанії, варто звернутись також до Глави 3 (а саме Проблеми 3.4: ефективне навчання відповідних органів зобов'язанням згідно міжнародного права) та Глави 7 (Підзвітність та дієвий захист жертв).

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- Провести широкі консультації з державними силовими відомствами, представниками приватної охоронної галузі та іншими суб'єктами у сфері безпеки (громадськими організаціями та іншими зацікавленими групами). На основі цих консультацій, чітко визначити та прописати в законодавстві, які послуги та види діяльності приватні військові та охоронні компанії можуть або не можуть надавати.
- Ефективно поширити інформацію про дозволена й заборонена діяльність, щоб приватні військові та охоронні компанії розуміли, які послуги вони можуть і які не можуть надавати, водночас забезпечуючи певну гнучкість для врахування змін на приватному охоронному ринку.

ПРИКЛАДИ ПЕРЕДОВИХ ПРАКТИК

- Об'єднані Арабські Емірати обмежують дозволена діяльність приватних охоронних компаній у наданні охоронних послуг, забороняючи їм напряму виконувати судово-поліцейські функції²⁷.
- Багато країн, особливо в Латинській Америці, як правило, включають до свого законодавства положення про те, що приватні служби безпеки за певних обставин мають допомагати поліції. Мексика, наприклад, вимагає, щоб приватні служби безпеки співпрацювали з державними органами у випадку надзвичайних ситуацій, катастроф або інших ситуацій на вимогу компетентних органів²⁸, а на Кубі приватні служби безпеки мають допомагати державним силам безпеки, крім виконання своїх власних, незалежних функцій²⁹.
- Великобританія практикує інший підхід: вона не визначає дозволеної чи забороненої діяльності, а застосовує натомість розвинену систему ліцензування, вважаючи порушенням «участь у будь-якій діяльності, що вимагає ліцензування, не маючи ліцензії або у невідповідності до неї»³⁰.
- ПАР – одна з небагатьох держав, де військова діяльність прямо згадується у законодавстві. У законі про «заборону найманства та регулювання певних видів діяльності в країні, де відбувається збройний конфлікт» «допомогу або послуги» визначають як «будь-яку форму військової або дотичної до військової допомоги, послуг чи діяльності», а також як «будь-яку форму допомоги або послуг стороні збройного конфлікту у формі консультацій чи навчань, кадрової, фінансової, логістичної, розвідувальної або оперативної підтримки, вербування персоналу, медичного або фельдшерського обслуговування чи закупівлі техніки» та «охоронні послуги»³¹.
- Законодавство Перу про приватні охоронні послуги запроваджує «принцип невтручання» для обмеження дозволеної діяльності ПОК: їхня діяльність не повинна перешкоджати виконанню функцій національної поліції або збройних сил, визначених законом. ПОК повинні також поважати «принцип взаємодоповнення та координації», за яким приватна охоронна діяльність вважається доповненням до функцій поліції, що сприяє підтриманню громадської безпеки та вимагає, щоб приватні охоронці співпрацювали з поліцією в ситуаціях виникнення загроз громадській безпеці³².

ПРОБЛЕМА 2.2 **Обов'язок держав виконувати свої зобов'язання та обов'язки згідно міжнародного права часто нечітко визначений у законодавстві. Держави зберігають цей обов'язок і в деяких випадках можуть нести відповідальність за порушення приватними військовими та охоронними компаніями або їхнім персоналом.**

Визначаючи дозволену й заборонену діяльність приватних військових та охоронних компаній, законодавство має також звернути увагу на той факт, що держава завжди несе зобов'язання та відповідальність за міжнародним правом, навіть якщо вона наймає приватні військові та охоронні компанії для виконання певної діяльності. Це означає, що у деяких випадках держава-замовник може бути визнана відповідальною за дії найнятих нею ПВОК. Так само держава має обов'язок дотримання МГП. Обов'язковий характер деяких обов'язків держави має особливе значення під час окупації; держава-окупант зобов'язана бути пильною, щоб не допускати порушень МГП та прав людини.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- Підзвітність усіх приватних військових та охоронних компаній і їхніх субпідрядників державі-замовнику має бути зрозумілою для всіх сторін.
- Визначаючи дозволені й заборонені види діяльності приватних військових та охоронних компаній, потрібно звернути особливу увагу на послуги, які можуть призвести до прямої участі персоналу ПВОК у бойових діях під час збройного конфлікту.

ПРИКЛАДИ ПЕРЕДОВИХ ПРАКТИК

- PSSA Швейцарії забороняє надання приватних охоронних послуг компаніями, які підпадають під дію закону³³, якщо існує висока ймовірність їх використання у ситуаціях серйозного порушення прав людини³⁴. Як зазначено у Проблемі 2.3 нижче, Швейцарія також є однією з небагатьох держав, які чітко регулюють безпосередню участь приватних військових та охоронних компаній у бойових діях.
- Крім того, PSSA Швейцарії передбачає, що субпідряди на надання охоронних послуг заборонені без попередньої згоди органу, що укладав контракт. Якщо компанія укладає субпідряд на надання охоронних послуг, вона має забезпечити, щоб компанія, яка надає послугу, дотримувалась обмежень, яким підлягає підрядник³⁵.

ПРОБЛЕМА 2.3 Під час збройного конфлікту різницю між безпосередньою участю персоналу ПВОК у бойових діях та іншою діяльністю може бути важко визначити. Деякі послуги, що надаються приватними військовими та охоронними компаніями, можуть прирівнюватися до безпосередньої участі персоналу в бойових діях і тим самим порушувати МГП або внутрішнє законодавство.

Під час збройного конфлікту межу, що відділяє безпосередню участь у бойових діях від іншої діяльності, буває важко визначити. Наприклад, охорона силами ПВОК військовослужбовців або інших військових цілей в умовах збройного конфлікту прирівнюється до безпосередньої участі у бойових діях. З іншого боку, захист тих самих осіб та об'єктів від злочинів або насилля, які не стосуються бойових дій, технічно не вважається безпосередньою участю у бойових діях, але це буває важко розрізнити на практиці³⁶. Ці питання слід розглянути при укладанні контрактів з приватними військовими та охоронними компаніями.

Держави зобов'язані забезпечувати дотримання МГП найнятими ними приватними військовими та охоронними компаніями, у т.ч. з урахуванням чинних обмежень на використання методів та засобів ведення війни. У деяких випадках держава-замовник може бути визнана відповідальною за порушення міжнародного права скоєні приватними військовими та охоронними компаніями або їхнім персоналом.

Крім того, деякі зобов'язання за МГП забороняють державам укладати контракти на виконання певних видів діяльності підрядниками-ПВОК. Як уже згадувалось, загальна відповідальність за нагляд за таборами для військовополонених або за місцями інтернування цивільних осіб має залишатися за державою. Хоча деякі адміністративні функції можуть виконувати підрядники, буде незаконно передавати ПВОК повну відповідальність за нагляд за таборами.

Які наслідки має безпосередня участь персоналу ПВОК у бойових діях?

Незалежно від того чи бере персонал ПВОК безпосередню участь у бойових діях чи ні, збройний конфлікт значно впливає на їхній статус та права згідно МГП. В умовах збройного конфлікту персонал ПВОК, зазвичай, вважається цивільними особами, що дає їм право на захист, як цивільним, згідно МГП³⁷. Однак МГП передбачає, що цивільні втрачають право на захист від нападу, якщо і протягом часу коли вони беруть безпосередню участь у бойових діях. Як наступальні, так і оборонні дії можуть вважатися безпосередньою участю у бойових діях і, як наслідок, призводити до втрати права на захист як цивільних осіб³⁸.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- Визначаючи дозволені види діяльності приватних військових та охоронних компаній, потрібно врахувати, що ПВОК не мають права надавати послуги, які згідно МГП може надавати лише держава.
- Укладаючи контракти з приватними військовими та охоронними компаніями, потрібно взяти до уваги, що деякі послуги можуть призвести до безпосередньої участі персоналу ПВОК у бойових діях, й потрібно визначити, чи доречні приватні підрядники у такій ситуації.

ПРИКЛАДИ ПЕРЕДОВИХ ПРАКТИК

- Законодавство ПАР забороняє участь її громадян у збройних конфліктах в іноземних державах³⁹.
- Більшість законів про ПВОК не містять положень про безпосередню участь у бойових діях. PSSA Швейцарії є одним з небагатьох винятків. У Статті 8 зазначено, що «заборонено»
  - a. вербувати або тренувати персонал у Швейцарії з метою його безпосередньої участі у бойових діях за кордоном;
  - b. надавати персонал із Швейцарії, безпосередньо або як посередник, з метою безпосередньої участі у бойових діях за кордоном;
  - c. створювати, базувати та управляти компанією у Швейцарії, яка вербує, тренує чи надає персонал, безпосередньо або як посередник, з метою безпосередньої участі у бойових діях за кордоном;
  - d. здійснювати контроль із Швейцарії над компанією, яка вербує, тренує або надає персонал, безпосередньо або як посередник, з метою безпосередньої участі у бойових діях за кордоном».
- Крім того, «особам-резидентам [...] Швейцарії, які працюють у компанії, що підпадає під дію Закону, заборонено брати безпосередню участь у бойових діях за кордоном»⁴⁰.

ПРОБЛЕМА 2.4 Відмінність між найманцями та персоналом ПВОК не завжди добре зрозуміла.

Розрізнення приватних військових та охоронних компаній від найманців – спільна проблема для багатьох держав. Найскладніше визначити яку «військову» діяльність приватні військові та охоронні компанії можуть чи не можуть здійснювати. Часто неясно, як відрізнити ці види послуг від класичного «найманства».

Хто такий найманець?

У Статті 47 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 р. (Протокол I), 8 червня 1977 р., зазначено, що:

1. Найманець не має права на статус комбатанта або військовополоненого.
2. Найманець – це будь-яка особа, яка:
  - a. спеціально завербована на місці або за кордоном для того, щоб брати участь у збройному конфлікті;
  - b. фактично бере безпосередню участь у воєнних діях;
  - c. бере участь у воєнних діях, керуючись, головним чином, бажанням одержати особисту вигоду, і якій дійсно було обіцяно стороною або за дорученням сторони, що перебуває в конфлікті, матеріальну винагороду, що істотно перевищує винагороду, яка обіцяна чи сплачується комбатантам такого ж рангу і функцій, які входять до особового складу збройних сил даної сторони;
  - d. не є ні громадянином сторони, що перебуває в конфлікті, ні особою, яка постійно проживає на території, яка контролюється стороною, що перебуває в конфлікті;
  - e. не входить до особового складу збройних сил сторони, що перебуває в конфлікті;
  - f. не послана державою, яка не є стороною, що перебуває в конфлікті, для виконання офіційних обов'язків як особи, яка входить до складу її збройних сил.

Конвенція ООН про боротьбу з вербуванням, використанням, фінансуванням і навчанням найманців (1989) та Конвенція Організації африканської єдності (ОАЄ) про ліквідацію найманства в Африці (1977) теж торкаються питання найманців. Ці Конвенції забороняють використання найманців.

Визначення найманців за МГП виключає більшість персоналу ПВОК, який загалом не наймали для того, щоб брати участь у збройному конфлікті, й багато з них є громадянами однієї зі сторін конфлікту.

Крім того, важко довести мотив особистої вигоди. Нарешті, хоча деяким контрактикам, як відомо, платять добре, вкрай важко перевірити чи отримують вони набагато більшу платню, аніж солдати.

Хоча Додатковий протокол I до Женевських конвенцій та інші документи⁴¹ дають визначення найманців, складність і суб'єктивний характер цих визначень ускладнюють їхнє практичне застосування. Тому при визначенні забороненої та дозволеної діяльності більш прагматичним підходом, ніж заборона «найманства», була б заборона надання певних послуг, таких, як безпосередньої участі у бойових діях у ході збройного конфлікту, всіма комерційними недержавними організаціями, включаючи приватні військові та охоронні компанії.

Варто зауважити, що національні закони щодо найманців не завжди прямо стосуються питання приватних військових та охоронних компаній.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- Заборонити комерційним структурам, включаючи персонал ПВОК, брати безпосередню участь у бойових діях в ході збройного конфлікту.

ПРИКЛАДИ ПЕРЕДОВИХ ПРАКТИК

- оряд з регулюванням приватної охоронної діяльності⁴², ПАР має спеціальне законодавство про заборону найманства, а також певної діяльності в країнах збройного конфлікту⁴³. Це законодавство визначає та забороняє «найманство», а також торкається заборони інших пов'язаних видів діяльності, таких, як набір громадян ПАР до іноземних збройних сил⁴⁴.

ПРОБЛЕМА 2.5 У деяких ситуаціях відмінність між функціями приватних військових та охоронних компаній і поліції та/або збройних сил може бути нечіткою і створювати неясність щодо розподілу ролей та відповідальності, що потенційно може призвести до неналежного застосування сили приватними військовими та охоронними компаніями.

Функції персоналу приватних військових та охоронних компаній та державних відомств безпеки та оборони можуть бути подібними, або доповнювати одна одну або перетинатись. Схожа природа їхніх функцій може спричинити неясність у розподілі ролей і відповідальності, адже приватні військові та охоронні компанії іноді виконують повноваження та/або застосовують силу, які традиційно є прерогативою сил громадської безпеки та військових. Чіткість у визначенні функцій та відповідальності державних і приватних служб безпеки особливо важлива, коли йдеться про застосування сили, арешт і затримання.

У деяких країнах державні сили безпеки та військові у вільний час можуть працювати на приватні військові та охоронні компанії. Це може призвести до ще більшої неясності у функціях та відповідальності. Громадськості може бути важко розрізнити приватні та державні сили безпеки. Проблеми можуть виникнути й тоді, коли поліцейські «переключаються» на роботу в ПВОК у вільний час, а потім не обмежують застосування сили та певних видів зброї тим, що дозволено приватному підряднику. Щоб усунути цю проблему, деякі країни вирішили заборонити діючим та колишнім правоохоронцям і військовим працювати у приватних військових та охоронних компаніях. Це допомагає уникнути неясності у ролях та правилах роботи при виконанні службових обов'язків, а в деяких державах застосовується також як антикорупційний захід.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- Розрізнити у законі функції державної безпеки та оборони та функції приватних військових та охоронних компаній (цьому допоможе розробка чітких положень про заборонену та дозволену діяльність, про що йдеться вище, у Проблемі 2.1 у цій главі).
- Вимагати чіткого фізичного розрізнення приватного і державного персоналу, а також постійної ідентифікації для уникнення неясності для громадян (офіційна та розпізнавальна форма, ідентифікаційні картки).
- Встановити правила роботи діючих або колишніх правоохоронців або військовослужбовців у приватних військових та охоронних компаніях. Передбачити чіткі умови та обмеження, такі як необхідність письмової згоди/офіційного дозволу органів державної безпеки та військових структур, що дозволяють тій чи іншій особі працювати у ПВОК.
- Вимагати, щоб держслужбовці не користувались у неслужбовий час офіційно виданою зброєю і боєприпасами для роботи в ПВОК.
- Розглянути можливість заборони роботи в ПВОК діючим державним силам безпеки (військовослужбовцям).

ПРИКЛАДИ ПЕРЕДОВИХ ПРАКТИК

- Багато країн ухвалили закони, які вимагають, щоб приватні служби безпеки носили форму, яку можна легко відрізнити від форми військових та поліції: наприклад, це передбачено в Китаї⁴⁵ та Об'єднаних Арабських Еміратах⁴⁶.
- Панама забороняє поліцейським і співробітникам судової поліції виконувати будь-які функції чи обов'язки у приватних охоронних агентствах⁴⁷.
- Мексиканське законодавство про приватні охоронні компанії також передбачає, що діючим співробітникам будь-яких державних установ або збройних сил заборонено виконувати будь-які функції в керівництві, адміністрації або в якості оперативного персоналу приватної охоронної компанії. Це стосується також усіх осіб, звільнених з будь-якої державної установи чи збройних сил за дисциплінарні порушення або корупцію, або засуджених за умисний злочин⁴⁸.
- Гватемала не лише забороняє діючим поліцейським та військовослужбовцям виконувати будь-які функції у приватних охоронних компаніях, але й поширює цю заборону на силові відомства та інші установи, пов'язані з безпекою⁴⁹. Крім того, ці особи можуть працювати в ПВОК лише через 4 роки після залишення посад, пов'язаних з громадською безпекою⁵⁰.
- Деякі країни, наприклад, Буркіна-Фасо⁵¹, вимагають, щоб приватні охоронні компанії чітко заявляли про свій приватний характер, щоб було чітко розмежування між їхньою діяльністю й державною безпекою.
- В Перу правила надання приватних охоронних послуг прямо забороняють найм і навчання найманців або персоналу, що задіяний у такій чи подібній діяльності. Ця заборона спрямована на уникнення порушення договорів і чинних міжнародних угод. Крім того, у законодавстві використовується визначення найманців зі Статті 1 Міжнародної конвенції про боротьбу з вербуванням, використанням, фінансуванням і навчанням найманців⁵².

Орган, відповідальний за сферу діяльності ПВОК

ПРО ЩО ЦЯ ГЛАВА?

Ця глава має допомогти парламентарям і законодавцям створити й розвинути відповідне агентство або орган, якій матиме повноваження та можливості контролювати й наглядати за сферою діяльності ПВОК. Зокрема, цей розділ рекомендує необхідні складові для ефективного функціонування такого бюро/агентства/органу. Крім того, у главі розглядається, як цей орган може ефективно виконувати функції моніторингу.

ПРОБЛЕМА 3.1 Механізми моніторингу часто слабкі, несистематичні або відсутні.

Укладання контрактів щодо охоронної діяльності з приватними військовими та охоронними компаніями може призвести до обмеження безпосереднього контролю за різними сторонами сфери безпеки урядовими відомствами⁵³. Системні та організаційно оформлені механізми моніторингу можуть допомогти компенсувати таку втрату контролю.

Ефективний механізм моніторингу потрібен, щоб:

- Забезпечити дотримання приватними військовими та охоронними компаніями законодавства, зокрема, МГП та законодавства з прав людини;
- Надавати надійну, актуальну та повну інформацію про діяльність ПВОК (цю інформацію найкраще зберігати у національному реєстрі, див. Проблему 2.3);
- Слідкувати за розвитком і прогресом приватної військової та охоронної діяльності.

Національне законодавство про приватні військові та охоронні компанії у більшості країн включає певні вимоги моніторингу або принаймні звітності. Але органи, яким доручено здійснювати моніторинг, рідко мають достатні повноваження та/або ресурси для належного систематичного моніторингу. Дуже мало механізмів моніторингу дозволяють призначеному органу перевіряти приміщення ПВОК, наприклад, умови зберігання зброї.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- Створити спеціальний орган, відповідальний за ПВОК, для регулювання, нагляду та моніторингу галузі ПВОК.
- Створити системні, відповідальні й організаційно оформлені механізми моніторингу в органі, відповідальному за ПВОК.
- Забезпечити наявність у законодавстві обов'язку регулярного звіту компанії такому органу. Звіт має, як мінімум, включати наступну інформацію:
  - ◆ Дані про персонал (у т.ч. дані про поведінку персоналу та компанії в цілому в минулому);
  - ◆ Дані про техніку та озброєння (в т.ч. про законність придбання зброї та інформацію про її зберігання та передачу);
  - ◆ Звітність про інциденти. Про серйозні інциденти слід повідомляти орган негайно;
- Поточну діяльність ПВОК.
- Надати органу повноваження та можливості для здійснення інспекцій, включаючи доступ до приміщень та перевірку документів компаній;
- Вимагати від приватних військових та охоронних компаній приєднання до Асоціації ICoS або іншої всесвітньо визнаної багатосторонньої асоціації. У разі необхідності національне законодавство має вимагати членства в Асоціації ICoS як умови реєстрації та діяльності в державі та/або укладання контрактів з державою. Через пробіли в юрисдикції, спричинені міжнародним характером галузі, Асоціація ICoS доповнює національний регуляторний орган. Асоціація ICoS може надати допомогу у забезпеченні нагляду за галуззю, особливо за діями ПВОК за межами країни.

ПРИКЛАДИ ПЕРЕДОВИХ ПРАКТИК

- Китай створив державну систему нагляду та керівництва охоронними компаніями і надав їй широкі повноваження контролю за приватними військовими та охоронними компаніями⁵⁴.
- Законодавство про приватні військові та охоронні компанії Об'єднаних Арабських Еміратів уповноважує «компетентний орган» спрямовувати, контролювати й наглядати за роботою приватних військових та охоронних компаній⁵⁵ та дозволяє йому доступ до архівів компаній і проведення перевірок у будь-який час⁵⁶.
- Камерунське законодавство передбачає, що приватні військові та охоронні компанії підлягають нагляду компетентного органу, включаючи повний моніторинг та перевірки⁵⁷.
- Згідно швейцарського законодавства, приватні охоронні компанії мають входити до Асоціації ICoS, яка здійснює нагляд і моніторинг за діяльністю компаній за кордоном⁵⁸.
- Приватні військові й охоронні компанії зобов'язані співпрацювати згідно швейцарського закону про приватні охоронні послуги за кордоном; вони мають надавати компетентному органу всю необхідну інформацію та документи⁵⁹. Ненадання може призвести до неоголошених перевірок, перевірки документів і вилучення матеріалів⁶⁰.
- Перуанське законодавство про приватні охоронні послуги уповноважує регуляторну установу наглядати та контролювати діяльність компаній та агентів, включаючи моніторинг і перевірку у будь-який час⁶¹.

ПРИКЛАД КРАЇНИ: Орган з регулювання приватної охоронної галузі ПАР

Приватна охоронна галузь ПАР – найбільша на континенті; як наслідок, нормативна база теж одна з найповніших в Африці⁶². Основний регулятор галузі – Орган з регулювання приватної охоронної галузі (Private Security Industry Regulatory Authority, PSIRA), який контролює засади ліцензування та моніторингу та має широкі, детально визначені повноваження щодо перевірки. PSIRA відповідає за розгляд заявок на ліцензії, а також за моніторинг над дотриманням Закону про регулювання приватної охоронної діяльності⁶³.

Місія PSIRA – «захищати конституційні права всіх осіб на життя, безпеку та гідність шляхом дієвої підтримки та регулювання приватної охоронної діяльності»⁶⁴. Його мандат охоплює такі завдання:

- Забезпечити, щоб приватна охоронна діяльність базувалася на принципах, викладених у конституції та інших чинних законах, таких, як професійність, прозорість, підзвітність, рівність і доступність;
- Здійснювати поточне дослідження надання охоронних послуг та практики діяльності надавачів охоронних послуг;
- Ініціювати судовий розгляд справ проти порушників норм безпеки;
- Отримувати та розглядати заявки на реєстрацію та поновлення реєстрації надавачів охоронних послуг;
- Створити та адмініструвати комп'ютеризовану базу даних для зберігання інформації про галузь⁶⁵.

ПРОБЛЕМА 3.2 Відсутність спеціального національного регуляторного органу може завадити виконанню відповідного закону.

ПРОБЛЕМА 3.3 Держави можуть не завжди мати можливості та ресурси для здійснення все складнішої діяльності з ефективного регулювання та моніторингу приватних військових та охоронних компаній.

ПРОБЛЕМА 3.4 Якщо спеціальний орган існує, його персонал може не мати належних навичок, підготовки та/або ресурсів для ефективного виконання своїх функцій.

Не кожна держава має спеціальний національний регуляторний орган, відповідальний за галузь ПВОК. Деякі держави вирішили передати цей обов'язок іншим чинним установам, наприклад, Міністерству внутрішніх справ. Також, зважаючи на численні виклики у цій галузі та складність обов'язків, які вона виконує, існує ризик, що існуюча установа з численними іншими обов'язками не зможе забезпечити ефективний нагляд за ПВОК. Тому регулювання, контроль і нагляд за приватними військовими та охоронними компаніями краще доручити спеціальному національному регуляторному органу, створеному для цієї мети⁶⁶. Крім того, регуляторні органи можуть бути недостатньо незалежними від держави, що створює ризики втручання, непрозорості та корупції⁶⁷.

У деяких випадках до обов'язків національних органів, створених раніше для нагляду за іншими передбаченими законодавством органами, додали функцію нагляду за приватними військовими та охоронними компаніями. Критики стверджують, що подібні органи часто мають багато обов'язків і нерегулярно збираються на засідання, що може знизити ефективність механізмів нагляду⁶⁸.

Крім того, регуляторні органи не завжди достатньо фінансуються та/або мають достатньо персоналу для ефективного виконання своїх повноважень. Працівникам органу, відповідальному за ПВОК, потрібні дуже специфічні знання та досвід для ефективного виконання своїх обов'язків з нагляду, включаючи глибоке знання приватного охоронного сектору, потреби безпеки держави, МГП та законодавство про права людини. Неспроможність органу залучити людей з такими навиками може зашкодити ефективності системи.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- Створити новий спеціалізований орган, відповідальний за галузь ПВОК, для ефективного регулювання, контролю та моніторингу галузі ПВОК.
- Для розвитку можливостей, врахувати регіональні підходи до моніторингу приватних військових та охоронних компаній. Розглянути можливість гармонізації системи на основі регіональних прикладів передової практики.
- Забезпечити достатню незалежність цього органу для уникнення ризиків політичного втручання та корупції.
- Забезпечити належне фінансування та кваліфіковане кадрове забезпечення органу.

ПРИКЛАДИ ПЕРЕДОВИХ ПРАКТИК

- Орган з регулювання приватної охоронної галузі ПАР призначає штатних інспекторів; ці інспектори зобов'язані дотримуватись кодексу поведінки, що включає «мінімальні стандарти поведінки, необхідні для виконання завдань органу»⁶⁹.
- Законом, прийнятим у 2015 р., в Перу створили Національну агенцію з контролю над службами безпеки, зброєю, боєприпасами і вибуховими речовинами цивільного призначення (*Superintendencia Nacional de Control de Servicios de Seguridad, Armas, Municiones y Explosivos de Uso Civil, SUCAMEC*). Це – спеціалізований технічний орган при Міністерстві внутрішніх справ, який діє як національний орган, відповідальний за контроль і регулювання приватних військових та охоронних компаній. Він відповідає за керівництво, контроль і нагляд за галуззю. SUCAMEC не лише санкціонує діяльність ПВОК, а й відповідає за регулювання та моніторинг діяльності ПВОК та за визначення стандартів підготовки персоналу приватних військових і охоронних компаній. SUCAMEC має повноваження вживати адміністративні заходи та застосувати санкції⁷⁰.

Санкціонування, ліцензування та реєстрація приватних військових та охоронних компаній

ПРО ЩО ЦЯ ГЛАВА?

Ця глава заохочує парламентарів і законодавців розглянути запровадження процесу санкціонування або ліцензування, а також реєстрації приватних військових та охоронних компаній.

ПРОБЛЕМА 4.1 Ефективний нагляд за приватними військовими та охоронними компаніями є складним завданням й має спиратись на комплексну систему; він починається з вимоги санкціонування/ліцензування приватних військових та охоронних компаній.

Щоб забезпечити ефективний контроль галузі державою, для нагляду за ПВОК потрібна спеціально створена система. Простого використання чинних державних механізмів нагляду за безпекою, створених для переважно державного сектору оборони та безпеки, для нагляду за приватними військовими та охоронними компаніями може бути недостатньо для вирішення специфічних потреб індустрії ПВОК, що розширює свою діяльність.

Для цього держави повинні запровадити обов'язковий процес санкціонування/ліцензування приватних військових та охоронних компаній, що зареєстровані або діють на їхній території. Цей процес має бути належним чином забезпеченим ресурсами, доступним та адаптованим до діяльності ПВОК та мінливого характеру ПВОК галузі. Як видно на прикладі багатьох держав, якщо компаніям важко або неможливо виконати вимоги процесу санкціонування, які є складні й високі за ціною, є ризик їх переходу до режиму, де вимоги не такі суворі.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- Розробити систему санкціонування, яка вимагає від кожної ПВОК отримання дозволу/ліцензії на діяльність.
- Визначити чи видавати ліцензії на певний обмежений термін з можливістю подовження та/або на певні послуги.
- Вимагати членства в Асоціації ICoS (чи іншій подібній всесвітньо визнаній багатосторонній організації) й дотримання її вимог як передумови отримання дозволу або ліцензії.
- Забезпечити прозорість у видачі дозволів або ліцензії. Це може включати оприлюднення правил та процедур санкціонування, публікацію огляду звітів про інциденти та скарг і забезпечення нагляду парламентськими органами/комітетами, включно з наданням річних звітів.

ПРИКЛАДИ ПЕРЕДОВИХ ПРАКТИК

- Законодавство Індії про приватні служби безпеки встановлює, що жодна особа не може «здійснювати або починати діяльність приватного охоронного агентства, якщо вона не має ліцензії, виданої згідно цього Закону»⁷¹.
- Законодавство Шрі-Ланки про приватні служби безпеки вимагає від компаній, що надають приватні охоронні послуги, зареєструватися у компетентному органі перед отриманням ліцензії на діяльність⁷².
- В Еквадорі передбачено, що приватні охоронні компанії (ПОК) повинні зареєструватися перед тим, як звертатись за дозволом на діяльність до Міністерства внутрішніх справ, яке є органом, відповідальним за ПОК. Щоб отримати такий дозвіл, ПОК має надати документ про свої внутрішні правила й процедури для схвалення Генеральному департаменту праці⁷³.
- Орган з регулювання приватної охоронної галузі ПАР видає щорічні відкриті звіти про роботу органу; крім аналізу тенденцій у галузі, ці звіти також інформують про результати перевірок дотримання законодавства.
- В Перу компанії, що надають приватні охоронні послуги, повинні мати дозвіл регуляторного органу до початку роботи⁷⁴.

ПРОБЛЕМА 4.2 Нечіткі або дуже низькі критерії санкціонування/ видачі ліцензій приватним військовим та охоронним компаніям можуть призвести до порушення прав людини та МГП.

Відсутність чітких вимог або занижені вимоги можуть утруднити процес санкціонування/ ліцензування. Враховуючи, що галузь може виконувати непрості завдання, які потенційно можуть впливати на права людини, санкціонування діяльності приватних військових та охоронних компаній має бути обумовлене дотриманням ними жорстких вимог.

Щоб забезпечити дотримання найвищих стандартів МГП та прав людини, у процесі санкціонування/надання ліцензії слід вимагати наступного:

1. Компанії повинні мати архів інформації про минулу поведінку компанії та її працівників (див. також Проблему 4.4, де це питання розглядається як частина офіційної «реєстрації» ПВОК для початку діяльності);
2. Персонал і керівництво також повинні мати відповідну підготовку, зокрема з МППЛ та МГП (див. Проблеми 6.1 та 6.2); та
3. Компанія та її персонал повинні законним чином придбати й використовувати все обладнання, особливо зброю (див. Проблеми 6.3-6.5).

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- Встановити чіткі критерії санкціонування діяльності ПВОК. Як мінімум, компанії, що подають заявку на санкціонування/ліцензію, повинні надати:
  - ◆ Дані про минулу діяльність компанії, її керівництва та персоналу;
  - ◆ Дані про персонал та майно;
  - ◆ Дані про обов'язкову підготовку, зокрема з МГП та МППЛ і з прав людини загалом;
  - ◆ Дані про фінансово-економічний стан;
  - ◆ Документи, що підтверджують законне придбання та використання обладнання, в т.ч. зброї;
  - ◆ Підтвердження безпечних і нешкідливих умов праці та соціального забезпечення персоналу.
- Стати членом Асоціації ICoS або іншої всесвітньо визнаної багатосторонньої організації, що може допомогти у впровадженні цього передового досвіду.

Примітка для держав: Законодавство має вимагати від компаній розробки внутрішніх правил на підтримку цих передових практик. Внутрішні правила компанії мають підтримувати мінімальні стандарти умов праці та гарантувати соціальне забезпечення персоналу (див. Проблему 6.6) для забезпечення дотримання мінімальних міжнародних стандартів праці.

ПРИКЛАДИ ПЕРЕДОВИХ ПРАКТИК

- Закон (Положення) Індії *про приватні служби безпеки* визначає чіткі критерії для надання ліцензій, що включає докладний розгляд документів особи, що звертається за ліцензією⁷⁵, а також встановлює мінімальні стандарти підготовки працівників⁷⁶ та зобов'язання надавати інформацію Контрольному органу, в т.ч. про те, чи не притягались працівники до відповідальності за злочини⁷⁷. Індійське законодавство про приватні служби безпеки також детально описує критерії відбору персоналу приватних служб безпеки («приватних охоронців»)⁷⁸.
- У Гватемалі *Закон про регулювання приватних охоронних послуг (Закон № 52/2010)* вимагає, щоб персонал ПОК, який раніше працював у компанії або установі такого ж напрямку (включаючи державні служби безпеки або збройні сили), підтвердив, що раніше не звільнявся за вчинення злочину або порушення прав людини⁷⁹.
- В Перу компанії, що надають приватні охоронні послуги, мають дотримуватися певних вимог, в т.ч. забезпечувати належну підготовку своїх працівників, а також належний контроль їхньої роботи; мати інфраструктуру та обладнання для належного зберігання зброї та боеприпасів для цивільного використання; та мати картки обліку на кожну одиницю вогнепальної зброї, яка використовується її працівниками⁸⁰.

ПРОБЛЕМА 4.3 Відсутність чітких умов для поновлення, призупинення або відкликання дозволу/ліцензії може призвести до браку підзвітності.

Ефективні системи санкціонування/ліцензування передбачають не лише попередню оцінку, чи є підстави надавати ПВОК ліцензію, а й слугують інструментом довгострокового контролю за приватними військовими та охоронними компаніями.

Санкціонування/ліцензія надаються при дотриманні приватними військовими та охоронними компаніями критеріїв і стандартів, описаних вище (див. Проблеми 4.1 та 4.2 вище). Але без поточного нагляду та вагомих санкцій за порушення, санкціонування може стати лише одноразовою адміністративною формальністю. Як механізм подальшого контролю, чіткі процедури для призупинення або відкликання дозволів/ліцензій можуть забезпечити ефективність цього процесу та постійне дотримання критеріїв і стандартів, розроблених для отримання дозволу/ліцензії. Також, як зазначено у Проблемі 4.1, санкціонування має бути обмеженим у часі й підлягати поновленню, щоб забезпечити регулярний і системний нагляд за дотриманням ПВОК критеріїв і стандартів.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- Визначити умови та адміністративні процедури відмови, призупинення або відкликання санкціонування/ліцензії.
- Вимагати членства в Асоціації ICoS (або іншій всесвітньо визнаній багатосторонній організації) як передумови поновлення дозволу або ліцензії.
- Передбачити справедливий і прозорий процес апеляції у випадку відмови чи призупинення дозволу/ліцензії.
- Передбачити обмежений час дії дозволу/ліцензії та визначити умови їх поновлення.

ПРИКЛАДИ ПЕРЕДОВИХ ПРАКТИК

- Законодавство Індії дозволяє видавати ліцензію на п'ятирічний термін⁸¹. Вона може бути поновлена при поданні прохання Контрольному органу⁸². Крім того, в законодавстві детально перелічені підстави, які дозволяють Контрольному органу скасувати або призупинити ліцензію⁸³, та передбачено право бути вислуханим і можливість оскарження рішення Контрольного органу⁸⁴.
- Законодавство Перу вимагає, щоб юридичні особи, які надають або адмініструють приватні охоронні послуги, спочатку отримали ліцензію на свою діяльність, видану компетентним органом, яка не підлягає передачі й діє п'ять років з дати видачі. Крім того, санкціонування на діяльність може згодом продовжуватися на такий самий термін⁸⁵.
- Компетентний орган Шрі-Ланки може відмовити у видачі дозволу або його відкликати, якщо компанія порушила положення або працювала «таким чином, що це завдавало шкоди безпеці людей або майну осіб, які користувалися послугами компанії»⁸⁶.

ПРОБЛЕМА 4.4 Відсутність повного централізованого реєстру приватних військових та охоронних компаній і їхніх працівників може вплинути на прозорість галузі й завадити ефективному моніторингу та нагляду.

Належна оцінка та нагляд за приватними військовими та охоронними компаніями безумовно вимагають доступу до надійної, прозорої та повної інформації. Централізована база даних або реєстр з усіма даними про ліцензовані приватні військові та охоронні компанії зібраними компетентним органом має важливе значення для ефективного нагляду і може бути простим, але дієвим інструментом моніторингу.

Такий реєстр має містити не лише загальну інформацію про компанії (наприклад, фінансові дані, керівництво, отримані дозволи), але й дані про персонал (підготовка, ліцензії на володіння зброєю, минула поведінка). Якщо такий реєстр хоча б частково оприлюднюється, це теж може сприяти громадському контролю та прозорості галузі.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- Запровадити обов'язкову реєстрацію даних про ПВОК та її персоналу.
- Вести національний реєстр з актуальною належною інформацією про приватні військові та охоронні компанії, що діють в країні або експортують свої послуги. Ця інформація має включати, як мінімум:
  - ◆ Всі приватні військові та охоронні компанії, які отримали дозвіл або ліцензію;
  - ◆ Дані про минулу діяльність, підготовку, ліцензії на володіння зброєю для керівників та персоналу;
  - ◆ Тривалість та деталі контрактів;
  - ◆ Зареєстроване обладнання, в т.ч. вогнепальна зброя, боєприпаси та транспортні засоби.

ПРИКЛАДИ ПЕРЕДОВИХ ПРАКТИК

- В Перу вимагається, щоб ПОК були зареєстровані у Національному реєстрі обробки даних (RENEGI), а також щоб до RENEGI було додано реєстр санкцій. Дані про санкції за останні чотири роки підлягають оприлюдненню⁸⁷.
- В Індії приватні служби безпеки зобов'язані вести реєстр з даними про своє керівництво, персонал та клієнтів. Контрольний орган має доступ до цього реєстру⁸⁸.
- Шрі-Ланка вимагає від кожного приватного охоронного агентства зареєструватись перед отриманням ліцензії на діяльність⁸⁹; крім того, компетентний орган має вести реєстр усіх осіб, зареєстрованих згідно Закону⁹⁰.
- В Мексиці компетентний орган повинен вести національний реєстр з необхідною інформацією для «нагляду, контролю, моніторингу та оцінки приватних служб безпеки, їхнього персоналу, зброї та обладнання»⁹¹.
- В Гамбії приватні військові та охоронні компанії регулює бюро при Міністерстві внутрішніх справ – Управління ліцензування приватних охоронних компаній. Це управління згідно закону зобов'язане створити та вести реєстр усіх ліцензованих компаній та уповноважених осіб⁹².
- В Азії такі країни, як Пакистан, Філіппіни та Шрі-Ланка, ухвалили закони, що передбачають реєстри охоронних агентств. Наприклад, у законі Шрі-Ланки про приватні служби безпеки зазначено, що компетентний орган повинен вести реєстр усіх осіб, зареєстрованих згідно цього Закону⁹³.
- Камерун вимагає від компетентного органу вести національний реєстр усіх приватних охоронних компаній⁹⁴.

ПРИКЛАД КРАЇНИ: «Білий список приватних охоронців» Еквадору

В Еквадорі приватні військові та охоронні компанії мають бути зареєстровані у спеціальному реєстрі Торгового реєстру як юридичні особи. Крім того, перед отриманням дозволу на діяльність вони повинні зареєструватись у спеціальних реєстрах Об'єднаного командування збройних сил та Генерального штабу Національної поліції.

Ще одна публічна база даних також створена у Міністерстві внутрішніх справ (МВС). Ця база даних містить список охоронців ПОК, які не мають кримінальних справ й які погодились співпрацювати з національною поліцією на вимогу. Вона відома як «Білий список приватних охоронців». Цей список містить імена 10344 охоронців з понад 60000 наявних в Еквадорі. Щоб потрапити до списку, охоронці мають пройти сертифікаційні навчання в МВС, де вони також отримують теоретичну підготовку, у т.ч. з прав людини, та практичні навчання, зокрема, з користування вогнепальною зброєю. Після закінчення навчального курсу (120 годин) усі охоронці отримують акредитацію МВС (що включає отримання свідоцтва про закінчення та ідентифікаційної картки).

Перевірка, відбір та укладання контрактів з приватними військовими та охоронними компаніями

ПРО ЩО ЦЯ ГЛАВА?

У цій главі розглядаються конкретні проблеми, з якими стикаються парламентарі та законодавці при регулюванні випадків, коли держава є замовником приватних охоронних послуг (держава-замовник). Зокрема, цей розділ має допомогти законодавцям при розробці законодавства врахувати:

- Процес перевірки та критерії відбору;
- Правила для субпідрядів;
- Укладання контрактів та санкції за порушення контракту.

ПРОБЛЕМА 5.1 Часто при замовленні державами послуг приватних військових та охоронних компаній бракує системного процесу їх перевірки, відбору та укладання контрактів з ними. Якщо такий процес є, його стандарти та критерії бувають невідповідними.

Укладаючи контракт на послуги ПВОК, багато держав застосовують ті самі критерії закупівель, що й для всіх інших підрядників, які базуються насамперед на конкурентній ціні та технічних можливостях. Але через характер послуг, що надаються приватними військовими та охоронними компаніями, особливо компаніями, діяльність яких передбачає застосування сили, важливо виробити належні критерії їх відбору, перевірки, підготовки та укладання контрактів з ними. Процеси перевірки, підготовки, відбору та укладання контрактів, при належному плануванні та регулюванні, можуть бути ефективним засобом забезпечення дотримання компаніями норм і цінностей МГП та прав людини. Крім того, належні процеси перевірки, підготовки, відбору та укладання контрактів важливі й з огляду на те, що держава зберігає відповідальність згідно міжнародного права і може бути притягнена до відповідальності за дії підрядників (див. Проблему 2.2).

Якщо існує ефективна й надійна система санкціонування/ліцензування (як рекомендовано у Главі 4), перевірка ПВОК може включати перевірку відповідності компанії такій системі. Але в державах, де такої системи санкціонування немає, перевірка приватних військових та охоронних компаній може здійснюватися за допомогою незалежного механізму нагляду, наприклад, Асоціації ІСоС. Це дозволяє забезпечити дотримання компаніями, з якими укладаються контракти, міжнародних стандартів, зокрема, поваги до прав людини та міжнародного гуманітарного права, належної підготовки персоналу та належного використання зброї.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- Перед укладанням контракту з будь-якою ПВОК визначте потреби і проаналізуйте ризики, пов'язані з послугами, що замовляються (наприклад, необхідність використання зброї або необхідні знання чи підготовка).
- Запровадьте спеціальний систематичний процес перевірки для відбору та укладання контрактів з приватними військовими та охоронними компаніями.
- Критерії та стандарти процесу перевірки з метою відбору та укладання контрактів з приватними військовими та охоронними компаніями мають бути аналогічні критеріям і стандартам санкціонування ПВОК. Як мінімум, цей процес має включати наступні вимоги:
  - ◆ Дані про минулу діяльність компанії, її керівництва та персоналу;
  - ◆ Дані про персонал та майно;
  - ◆ Обов'язкову підготовку, зокрема з МГП та МППЛ;
  - ◆ Дані про фінансово-економічний стан;
  - ◆ Документи, що підтверджують законне придбання та використання обладнання, в т.ч. зброї;
  - ◆ Розробки в компанії внутрішніх правил, що запроваджують міжнародні стандарти;
  - ◆ Підтвердження безпечних і нешкідливих умов праці персоналу (Див., наприклад, ІСоС ст. 64).
- Зразок контракту можна також додати до закону як приклад для укладання контрактів з приватними військовими й охоронними компаніями. Зразок контракту має містити пункти, що вимагають дотримання відповідних норм міжнародного гуманітарного права та прав людини, а також умови, що відображають базові критерії, що вимагаються від ПВОК в рамках процесу санкціонування/ ліцензування.

ПРИКЛАДИ ПЕРЕДОВИХ ПРАКТИК

- Уряд Великобританії дотримується жорсткої політики закупівель послуг ПОК. Кожна ПОК повинна заповнити кваліфікаційну анкету; критерії відбору включають професійну підготовку персоналу, а всі контракти мають містити положення про розірвання контракту у випадку порушень прав людини⁹⁵.
- Швейцарське законодавство зобов'язує компетентний орган перед укладанням контракту з компанією переконатися, що компанія виконує перелік вимог у наступних сферах:
  - » Найм, підготовка та нагляд за персоналом;
  - » Репутація компанії, що підтверджується не лише її членством в Асоціації IsoC та дотриманням її вимог, а й досвідом у цій галузі, відгуками та членством в інших організаціях;
  - » Платоспроможність компанії;
  - » Адекватна система внутрішнього контролю, що включає дієві дисциплінарні заходи;
  - » Дозвіл на діяльність згідно чинного законодавства;
  - » Належне страхування відповідальності⁹⁶.
- Міністерство закордонних справ Швейцарії також надає зразок контракту з приватними військовими та охоронними компаніями, що діють за кордоном⁹⁷.
- В Перу від усіх фізичних та юридичних осіб, які замовляють приватні охоронні послуги, вимагають перевірити в національному реєстрі наявність у компанії чинного дозволу. Укладання контрактів з неліцензованими приватними військовими та охоронними компаніями може призвести до санкцій. Крім того, укладання контрактів з неліцензованими приватними військовими та охоронними компаніями передбачає пряму відповідальність, якщо замовлення послуг призводить до порушення прав третіх осіб⁹⁸.

ПРОБЛЕМА 5.2 Передача функцій ПВОК за субпідрядами може завадити ефективному державному нагляду.

Субпідряди вважаються звичайною практикою в багатьох галузях і часто використовуються також у сфері діяльності ПВОК. Коли ПВОК передає за субпідрядом якусь частину своєї діяльності, відносини між першою стороною контракту (тобто державою) та організацією, яка фактично виконує завдання на місці (субпідрядником), стають непрямими, що може завадити ефективному державному нагляду. Це особливо проблематично при субпідряді військових або охоронних послуг. Щоб не втратити здатність ефективно контролювати та наглядати за діяльністю приватних військових та охоронних компаній, включаючи їхніх субпідрядників, держава має встановити вимоги та умови щодо субпідрядів.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- Визначити, які види діяльності можуть й які не можуть передаватись за субпідрядом.
- Визначити, за яких умов дозволені субпідряди. Як мінімум, повідомлення про субпідряд має бути надіслано державі, і субпідряди теж потребують державного санкціонування/ліцензії.
- Передбачити, що відповідальність за виконання умов контракту, незалежно від субпідрядів, залишається за головним підрядником.

ПРИКЛАДИ ПЕРЕДОВИХ ПРАКТИК

- Швейцарське законодавство передбачає, що якщо ПВОК передає надання охоронних послуг за субпідрядом, вона має забезпечити, щоб субпідрядник діяв у відповідності до закону⁹⁹. Якщо держава укладає контракт на здійснення охоронних функцій, субпідряди вимагають письмової згоди органу, що укладає контракт¹⁰⁰.

ПРОБЛЕМА 5.3 Контрактам часто бракує докладних положень про вимогу дотримання МГП та стандартів прав людини.

Зростання використання приватних військових та охоронних компаній є викликом для традиційних національних і міжнародних правових систем, тому що воно створює певну невизначеність щодо чинності деяких зобов'язань згідно публічного права для приватних підрядників. Документ Монтре є прикладом ініціативи, спрямованої на прояснення та посилення чинних зобов'язань держав згідно міжнародного права, і заохочує держави заповнити регуляторні пробіли в національному законодавстві. Однак коли додаткового законодавства не достатньо для ефективного регулювання, самі контракти можуть бути рішенням, що дозволяє заповнити регуляторні пробіли¹⁰¹, і є потужним інструментом зміцнення стандартів, дотримання яких вимагається державою від компаній. Для цього важливо, щоб контракти з ПВОК включали докладні положення, що вимагають дотримання стандартів прав людини та МГП.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- При підготовці контракту включіть положення, що вимагає дотримання МГП та права прав людини.
- Включіть до контракту зобов'язання виконання критеріїв і стандартів, перелічених як умови перевірки та санкціонування/ліцензування (див. Проблема 2.3).

ПРИКЛАДИ ПЕРЕДОВИХ ПРАКТИК

- Федеральне законодавство про закупівлі США вимагає включення до контракту положення про заборону дитячої праці. Зміст рекомендованого положення такий: «Для виконання законів, що забороняють виробництво або імпорт продукції, видобутої або виготовленої з використанням примусової або найманої дитячої праці, уповноважені посадовці можуть здійснювати розслідування, щоб з'ясувати, чи використовувалась примусова або наймана дитяча праця для видобутку або виготовлення будь-якої продукції, що постачається за цим контрактом»¹⁰².
- Швейцарське законодавство про приватні військові та охоронні компанії передбачає, що контракт має «вимагати від компанії, зокрема:
  - » Надавати інформацію про хід виконання контракту на вимогу органу, що уклав контракт;
  - » Повідомити дані персоналу на вимогу органу, що уклав контракт;
  - » Підготувати звіт на вимогу органу, що уклав контракт;
  - » Негайно замінити будь-яку особу персоналу, яка не має потрібних навичок або не сприяє виконанню контракту;
  - » Негайно повідомляти орган, що уклав контракт, про будь-які обставини, які можуть вплинути на виконання контракту;
  - » Негайно повідомляти орган, що уклав контракт, про будь-які інциденти, коли персонал застосував силу чи виконував поліцейські функції або діяв в цілях самооборони чи у випадку необхідності;
  - » Негайно повідомляти орган, що уклав контракт, якщо компанія не виконує загальні вимоги або вимоги підготовки;
  - » Отримати попередню письмову згоду органу, що уклав контракт, перед субпідрядом охоронних функцій згідно контракту»¹⁰³.

ПРОБЛЕМА 5.4 В контрактах можуть бути не передбачені санкції за порушення контракту. Коли вони є, санкції можуть бути нечіткими або не застосовуватись належним чином.

Як вже зазначалось вище, контракти можуть бути дієвим інструментом, що вимагає від приватних військових та охоронних компаній дотримання МГП та МППЛ. Тому контрактні зобов'язання можна використати, щоб заповнити пробіли у підзвітності. Однак, ані законодавча база, ані контракти часто не передбачають відповідних санкцій за порушення контракту. Навіть якщо такі санкції передбачені контрактом, держава повинна мати адекватні механізми, щоб забезпечити дотримання законодавства, включаючи моніторинг та нагляд. Щоб бути ефективними, ці механізми повинні передбачати наявність достатньої кількості належним чином підготовленого персоналу для контролю за виконанням контрактів.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- Передбачити в законодавстві та у контракті санкції за порушення контракту. Можна запровадити градацію санкцій для менш серйозних порушень.
- Передбачити належні механізми застосування санкцій, включаючи регулярний моніторинг і нагляд.
- Передбачити наявність достатньої кількості належним чином підготовленого персоналу. Цей обов'язок може покладатись на компетентний орган (див. Главу 3).

ПРИКЛАДИ ПЕРЕДОВИХ ПРАКТИК

- Згідно з новим перуанським законодавством, що регулює приватні охоронні послуги, будь-яка особа, що укладає контракт з неліцензованою ПВОК, буде притягнена до відповідальності за будь-яке порушення прав третіх осіб у процесі виконання контракту¹⁰⁴.
- У Швейцарії контракти між приватними військовими та охоронними компаніями і федеральним урядом мають включати положення про штрафи у випадку невиконання контракту¹⁰⁵. Крім того, орган, що укладає контракт, має надати керівнику свого управління безпеки та Міністерству закордонних справ копію контракту та інформувати їх про будь-які проблеми, пов'язані з його виконанням¹⁰⁶.

Зобов'язання приватних військових та охоронних компаній і їхніх працівників

ПРО ЩО ЦЯ ГЛАВА?

Ця глава має допомогти парламентарям і законодавцям запровадити у законодавстві мінімальні стандарти щодо зобов'язань приватних військових та охоронних компаній і їхніх працівників, що допоможуть їм уникнути неправових дій або дій, що можуть мати негативний вплив. Зокрема, у цьому розділі розглядаються три різні аспекти:

- Навчання персоналу;
- Обладнання приватних військових та охоронних компаній, включаючи зброю;
- Зобов'язання приватних військових та охоронних компаній перед своїм персоналом.

ПРОБЛЕМА 6.1 Керівникам і персоналу приватних військових та охоронних компаній може бракувати належної підготовки та практичних знань про застосування МГП та права прав людини.

ПРОБЛЕМА 6.2 Керівникам і персоналу приватних військових та охоронних компаній може бракувати знань про культуру, традиції та цінності місцевого населення на території діяльності компанії.

Оскільки функції та задачі приватних військових та охоронних компаній все більш ускладнюються, певні види діяльності персоналу ПВОК потенційно можуть порушувати МГП та права людини. Наприклад, ризик порушення прав людини зростає, коли приватні військові та охоронні компанії наймаються для надання таких послуг, як допит, або охоронних послуг, пов'язаних зі застосуванням сили. Спектр діяльності приватних військових та охоронних компаній дуже широкий, кожен вид діяльності, наприклад, перевезення готівки, охорона спортивних змагань чи надання тілоохоронців гуманітарним працівникам під час збройних конфліктів або стихійних лих, вимагає спеціальної підготовки та знань. Брак загальної підготовки, що охоплює базові знання та навички, які повинні мати керівництво й персонал всіх приватних військових та охоронних компаній, а також спеціальної підготовки до кожного виду діяльності та оперативної ситуації, може призвести до безвідповідальної поведінки, яка, в свою чергу, може призвести до серйозних порушень прав людини та МГП.

Зважаючи на те, наскільки важлива ефективна підготовка керівництва та персоналу ПВОК, наполегливо рекомендується передбачити відповідний орган для контролю за підготовкою приватних охоронців, який визначатиме спеціальні вимоги до підготовки. Навчання має здійснюватися систематично та координуватись на національному рівні, щоб весь персонал ПВОК отримував належну та відповідну підготовку. Навчання також має бути адаптоване до конкретної ситуації, у якій працює ПВОК. За деяких обставин незнання культури, традицій та цінностей місцевого населення на території діяльності компанії може спричинити неналежну поведінку та збільшити можливість конфлікту й імовірність порушення прав людини або МГП персоналом ПВОК.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- Забезпечити, щоб законодавство включало вимоги обов'язкового навчання керівників і персоналу правам людини та МГП, як передумови отримання дозволу на діяльність приватних військових та охоронних компаній.
- Надати відповідальність за організацію та нагляд за обов'язковим навчанням керівників і персоналу ПВОК національному органу.
- Включити в законодавство вимогу регулярного повторного навчання.
- Передбачити обов'язкову додаткову підготовку до особливих видів діяльності приватних військових та охоронних компаній, зокрема, у складних умовах та в ситуаціях, у яких беруть участь представники різних культурних традицій. Це може включати навчання зі складних або гендерних питань.

ПРИКЛАДИ ПЕРЕДОВИХ ПРАКТИК

- На Філіппінах кожен, хто бажає займатися приватною охоронною діяльністю, має звернутись за ліцензією. Законодавство визначає вимоги щодо отримання ліцензії, зокрема, щодо освіти та підготовки, розрізняючи різні спеціальності, наприклад, приватні охоронці, консультанти з питань безпеки та приватні детективи¹⁰⁷.
- Законодавство Мексики містить широкий і докладний перелік зобов'язань надавачів приватних охоронних послуг¹⁰⁸. Зобов'язання включають те, що приватні охоронні послуги повинні надаватися відповідно до умов ліцензії, виданої надавачу послуг, і жодні послуги не можуть надаватися без такої ліцензії. Крім того, в Мексиці приватним службам безпеки заборонено здійснювати або допускати катування та інше жорстоке, нелюдське або таке, що принижує гідність, поводження¹⁰⁹.
- У законодавстві Мексики є також положення, що прямо стосуються персоналу ПВОК, що зобов'язують його дотримуватися умов ліцензій компаній, зокрема, стосовно носіння зброї¹¹⁰.
- В Угорщині Міністерство внутрішніх справ відповідає за організацію та навчання персоналу ПВОК¹¹¹.
- В Буркіна-Фасо приватні центри навчання охоронній справі, їхні навчальні програми та інструктори повинні бути ліцензовані міністерством безпеки¹¹².
- Згідно швейцарського законодавства, держави, як сторони, що укладають контракти, зобов'язані забезпечити, щоб охоронний персонал ПВОК отримав «належну підготовку для виконання функцій захисту, що їм надаються відповідно до чинного міжнародного та національного права». В ньому також визначено, що підготовка повинна включати наступні елементи:
  - » Повагу до фундаментальних прав, право на недоторканність приватного життя та процесуальне право;
  - » Застосування фізичної сили та зброї при самообороні або в разі необхідності;
  - » Поводження з людьми, які чинять спротив або готові застосувати насильство;
  - » Надання першої допомоги;
  - » Оцінку ризиків для здоров'я при застосуванні сили;
  - » Боротьбу з корупцією¹¹³.

ПРИКЛАД КРАЇНИ: Обов'язкова програма навчання персоналу ПОК в Перу

В Перу ПОК повинні забезпечити підготовку свого персоналу відповідно до законодавства, яке¹¹⁴ доручає SUCAMEC розробити обов'язкову програму навчання для загальної та спеціальної підготовки персоналу ПОК¹¹⁵. Ця програма навчання була розроблена на виконання директиви «щодо базової підготовки та подальшого навчання приватних агентів безпеки», спрямованої на підвищення якості приватних охоронних послуг. Директива вимагає, щоб персонал ПОК отримав якісну підготовку, яка гарантує дотримання національних та міжнародних норм¹¹⁶.

Весь персонал ПОК має отримати ідентифікаційні картки, видані SUCAMEC; завершення програми навчання з мінімальним ступенем є однією з умов отримання ідентифікаційної картки. Програма навчання включає такі модулі:

- Конституція та права людини;
- Законодавство та приватна охоронна діяльність;
- Етика у приватній охоронній діяльності;
- Стандарти та процедури безпеки;
- Аварійне управління та системи безпеки;
- Обслуговування клієнтів та ідентифікація осіб;
- Знання та володіння вогнепальною зброєю;
- Складання та підготовка документів;
- Перша допомога;
- Знання систем сигналізації та зв'язку;
- Самооборона¹¹⁷.

ПРОБЛЕМА 6.3 Приватні військові та охоронні компанії можуть не завжди мати належне оснащення або можуть мати невідповідну зброю.

ПРОБЛЕМА 6.4 Персонал приватних військових та охоронних компаній може не завжди мати належну підготовку для безпечного й відповідного застосування зброї, яку він має право носити при виконання своїх обов'язків.

ПРОБЛЕМА 6.5 Приватні військові та охоронні компанії можуть не завжди придбати зброю належним чином, або можуть не мати можливості зберігати її з дотриманням норм безпеки.

Важливе значення для уникнення порушень має належне законодавство про контроль за використанням техніки та озброєння приватними військовими та охоронними компаніями. Зважаючи на важливість розрізняти функції приватних військових та охоронних компаній від функцій поліції та збройних сил (див. Проблему 2.2), використання невідповідної техніки та озброєння може призвести до порушень приватними військовими та охоронними компаніями. Після прийняття рішення державою про належну техніку та озброєння для кожного виду послуг приватних військових та охоронних компаній, персонал ПВОК потребуватиме належного навчання по їх використанню.

Крім того, якщо персоналу ПВОК дозволено носити зброю, важливо належним чином врегулювати її придбання, зберігання та використання. Реєстрацію зброї слід контролювати, щоб не допускати незаконної торгівлі зброєю. Наприклад, у деяких державах швидкий розвиток приватних військових та охоронних компаній призвів до збільшення обігу зброї, і ця зброя пізніше використовувалась у злочинних діях або потрапляла до злочинців¹¹⁸.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- Точно визначити, яку техніку та озброєння (якщо вони застосовуються) можуть застосовувати приватні військові та охоронні компанії.
- Визначити чіткі правила застосування сили та зброї.
- Встановити мінімальні вимоги до навчання персоналу ПВОК, якому дозволено носити зброю при виконанні службових обов'язків. Мінімальні вимоги мають принаймні передбачати наступні види навчання:
  - ◆ Технічне використання техніки та зброї;
  - ◆ Ситуації, в яких дозволено застосування зброї, в т.ч. вогнепальної;
  - ◆ Навчання застосуванню спеціальної зброї.
- Вимагати від компаній отримання спеціальних ліцензій та дозволів на застосування зброї.
- Вимагати, щоб кожна ПВОК вела реєстр усієї зброї, а також її статусу (включаючи придбання, зберігання та передачу).
- Вимагати, щоб персонал ПВОК здавав зброю на зберігання, коли вона не використовується.
- Встановити чіткі вимоги щодо придбання зброї та заборонити незаконне придбання, володіння та перевезення зброї та боєприпасів.
- Вимагати надання обов'язкових звітів про будь-які інциденти, пов'язані зі зброєю, національному органу.
- Хоча Основні принципи ООН застосування сили та вогнепальної зброї посадовими особами з підтримання правопорядку¹¹⁹ стосуються державних служб безпеки, вони можуть слугувати орієнтиром щодо застосування зброї, що можуть застосовуватися також і до приватних військових та охоронних компаній¹²⁰.

ПРИКЛАДИ ПЕРЕДОВИХ ПРАКТИК

- У Китаї ухвалене спеціальне докладне законодавство, що обмежує застосування вогнепальної зброї працівниками приватних охоронних компаній і визначає правила її застосування¹²¹.
- У Панамі вимагається, щоб кожному охоронцю видавали персональну зброю. Це дозволяє відстежувати зброю, оскільки за кожним охоронцем закріплена конкретна зброя¹²².
- Закон Перу встановлює, що приватні охоронні компанії повинні розробити програми як базового, так і спеціалізованого навчання. Мета такого навчання – дати знання та навички, необхідні персоналу, що надає різні форми приватних охоронних послуг. Крім того, вся вогнепальна зброя, боєприпаси та пов'язане майно, що належить приватним службам безпеки, має зберігатись у безпечних місцях згідно вимог законодавства¹²³.
- У Сальвадорі приватні охоронні компанії зобов'язані здавати зброю, боєприпаси та інше обладнання у разі страйків або інших випадків припинення роботи¹²⁴. Такі обмеження можуть бути доброю практикою, в залежності від обставин та ситуації в країні, оскільки це може зменшити ризик неналежного застосування зброї у мінливій та нестабільній ситуації¹²⁵.
- Камерун теж має подібну норму: зброя автоматично вилучається у разі відкриття ліцензії приватної охоронної компанії, а приватні військові та охоронні компанії зобов'язані зберігати своє обладнання (в т.ч. зброю) в регіональному компетентному органі у випадку тимчасового припинення діяльності¹²⁶.

ПРОБЛЕМА 6.6 Якщо ПВОК не створює безпечних і належних умов праці, це негативно впливає на діяльність її працівників.

ПРОБЛЕМА 6.7 Приватні військові та охоронні компанії не завжди ухвалюють внутрішні правила, що відображають їх відданість національним нормам, МГП та правам людини.

Умови праці працівників приватних військових та охоронних компаній є особливо важливі, оскільки приватним військовим та охоронним компаніям доводиться працювати у фізично та психологічно складних умовах, наприклад, коли працівники працюють довгі зміни або працюють у складних умовах чи у надзвичайних ситуаціях. За таких умов особливо важливо, щоб компанія забезпечувала найкращі можливі умови праці, включаючи заходи безпеки, достатній час для відпочинку та належне обладнання. Більш ймовірно, що озброєний охоронець, який працює багато годин поспіль та/або працює у нестабільній обстановці, зробить помилку, якщо не матиме достатньо часу для відпочинку.

Крім того, компанії повинні розробити та впровадити внутрішні правила компанії, де відображено їхні зобов'язання дотримуватись національних законів і норм, законодавства про працю, а також МГП та права прав людини. Внутрішні правила відображають культуру та наміри компанії та свідчать про прагнення зробити галузь більш етичною. Це особливо важливо, якщо компанії працюють у складних умовах.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- Забезпечити, щоб приватні військові та охоронні компанії поважали загальні національні закони та норми (зокрема, трудове право, імміграційне законодавство, податкове законодавство тощо), а також МГП та МППЛ, як того вимагає від них чинне національне законодавство.
- Забезпечити, щоб приватні військові та охоронні компанії забезпечували належні умови праці (зокрема, стосовно робочого часу, оплати та вихідних).
- Забезпечити, щоб законодавство вимагало від держави при виборі та укладанні контрактів з приватними військовими та охоронними компаніями надавати перевагу компаніям, які запровадили внутрішні правила, що відображають їхню відданість національним стандартам, міжнародному гуманітарному праву та правам людини.

ПРИКЛАДИ ПЕРЕДОВИХ ПРАКТИК

- На Філіппінах законодавство визначає мінімальні критерії щодо умов праці приватних охоронців, включаючи оплату та обов'язкове страхування¹²⁷.

Підзвітність та дієвий захист жертв

ПРО ЩО ЦЯ ГЛАВА?

Ця глава має на меті допомогти парламентарям і законодавцям забезпечити дієву підзвітність приватних військових та охоронних компаній. Зокрема, ефективна регуляторна система має передбачати наступне:

- Санкції за порушення норм, як корпоративну відповідальність;
- Пробіли у підзвітності, пов'язані з міжнародним характером приватних військових та охоронних компаній і їхньої діяльності;
- Захист жертв.

ПРОБЛЕМА 7.1 У складних умовах або при слабких механізмах управління приватні військові та охоронні компанії можуть не бути притягнені до відповідальності за порушення національних законів і норм. Санкції за порушення міжнародного права можуть бути відсутні або не застосовуватись.

ПРОБЛЕМА 7.2 Може не існувати кримінальна та некримінальна корпоративна відповідальність.

Як зазначено вище, зусилля держав з розробки та впровадження законодавства є першим кроком до встановлення стандартів і принципів діяльності приватних військових та охоронних компаній, а ефективний контроль допомагає забезпечити дотримання законодавства. Санкції для забезпечення підзвітності ПВОК є лише останнім етапом цього процесу. Приватні військові та охоронні компанії мають дотримуватись не лише спеціалізованого законодавства про ПВОК, а й відповідних національних законів і норм загалом. Через особливий характер діяльності цього сектору винятково важливо забезпечити підзвітність приватних військових та охоронних компаній згідно національних законів і норм.

Було помічено, що навіть при активних зусиллях впровадити спеціальне законодавство щодо діяльності ПВОК, вони не завжди є ефективними на практиці¹²⁸. Часто це є наслідком неефективного виконання, а не недосконалості самого закону¹²⁹.

Кримінальні та цивільно-правові санкції зазвичай застосовують до фізичних осіб; корпоративна відповідальність поширює застосування санкцій на юридичних осіб (тобто компаній). Проте, правила корпоративної відповідальності за дії приватних військових та охоронних компаній та/або їхнього персоналу та кримінальної корпоративної відповідальності за злочини, скоєні приватними військовими та охоронними компаніями та/або їхнім персоналом, не завжди зрозумілі або можуть мати прогалини. Такий брак ясності або прогалини у підзвітності дають приватним військовим та охоронним компаніям та/або їхньому персоналу можливість уникнути відповідальності за злочини та неправову поведінку.

Якщо порушення дозволу/ліцензії не призводить до дієвих і системних санкцій, імовірність подальшого дотримання правил знижується, а стимул утримуватись від майбутніх порушень або неправової поведінки зменшується. Тому ці санкції мають доповнюватися спеціальними кримінальними та цивільно-правовими санкціями за порушення та дієвими механізмами забезпечення їх виконання.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- Визначити відповідні санкції за порушення національного та міжнародного права.
- Забезпечити, щоб приватні військові та охоронні компанії поважали чинне національне та міжнародне право та стандарти трудового права, імміграційного законодавства та податкового законодавства.
- Розробити механізм виконання з достатніми повноваженнями, щоб запровадити дієві та системні санкції. Цей механізм тісно пов'язаний з розробкою ефективного механізму моніторингу, як видно з Проблеми 3.1 та Проблем Глави 4, і може передбачати зв'язок з чинними режимами індивідуальних та корпоративних санкцій, що стосуються механізмів кримінальної та цивільно-правової відповідальності.
- При потребі прояснити або запровадити нові правила корпоративної цивільно-правової та кримінальної відповідальності.
- Розробити положення, що чітко й ґрунтовно визначають відповідальність приватних військових та охоронних компаній і їхніх працівників за будь-які порушення.
- Вимагати від компаній страхування стосовно цивільної відповідальності за ризики, пов'язані з діяльністю ПВОК.
- Запровадити справедливую систему апеляції, надавши компанії право бути вислуханою або оскаржити приписане їй порушення та введені санкції.

ПРИКЛАДИ ПЕРЕДОВИХ ПРАКТИК

- Законодавство Шрі-Ланки¹³⁰ і Малайзії¹³¹ про приватні служби безпеки регулює питання відповідальності за порушення, скоєні компанією, покладаючи відповідальність на директора компанії. Малайзія, крім того, запровадила «загальне покарання» за порушення положення законодавства про приватні агенції¹³².
- Законодавство Китаю про приватні охоронні компанії детально визначає санкції за порушення: передбачено, що приватний охоронець може нести адміністративну або кримінальну відповідальність в залежності від конкретної ситуації; також визначено, що застосування вогнепальної зброї приватним охоронцем, що порушує відповідні положення, карається згідно Положення про порядок застосування вогнепальної зброї штатними охоронцями та конвоїрами¹³³.
- В Сінгапурі порушенням вважається неповідомлення співробітника, що надає ліцензування, про найм або звільнення ліцензованого охоронця¹³⁴.
- У Гватемалі надання приватних охоронних послуг без дозволу є злочином, який карається ув'язненням від шести до дванадцяти років та штрафом. Свідоме укладання контрактів на надання приватних охоронних послуг з неліцензованою особою чи компанією теж є злочином, що карається такими ж санкціями¹³⁵.
- У Буркіна-Фасо закон передбачає, що порушення спеціального законодавства про приватні охоронні компанії веде до попередження, призупинення або відкликання дозволу незалежно від цивільно-правових або кримінальних санкцій¹³⁶.

ПРОБЛЕМА 7.3 Міжнародний характер деяких приватних військових та охоронних компаній або їхньої діяльності може створювати пробіли в їхній підзвітності.

Той факт, що багато приватних військових та охоронних компаній діють за кордоном, збільшує імовірність пробілів у підзвітності через брак ясності щодо того, як застосовувати національне законодавство до закордонної діяльності приватних військових та охоронних компаній і їхніх працівників. Проблема 1.2 у цьому Посібнику розглядає пробіли та дає рекомендації щодо екстериторіального застосування законодавства. Якщо національний закон не передбачає екстериторіального застосування, це створює проблему для підзвітності як окремих осіб, так і компаній. Навіть країни, які часто користуються послугами ПВОК, включно з діяльністю за кордоном, досі не мають норм, що регулюють екстериторіальну діяльність приватних військових та охоронних компаній. Крім того, порушення приватними військовими та охоронними компаніями часто відбуваються в державі територіальної юрисдикції, яка може не мати ресурсів, щоб вести слідство та переслідувати в судовому порядку іноземних громадян або компанії через конфлікт або інші проблеми безпеки в державі. Механізми підзвітності можна зміцнити запровадженням режиму взаємної правової допомоги. Це питання розглядається детальніше у наступній проблемі.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- Як зазначено у Проблемі 1.2, роз'яснити, що внутрішнє законодавство діє і за кордоном, або ухвалити спеціальне законодавство щодо діяльності ПВОК за кордоном.
- Визначити у законодавстві умови дії національної кримінальної та цивільно-правової юрисдикції над екстериторіальною діяльністю приватних військових та охоронних компаній.
- В Угодах про статус сил слід звернути особливу увагу на функції приватних підрядників; при укладанні міждержавних угод слід активно уникати пробілів в юрисдикції.

ПРОБЛЕМА 7.4 Недостатня співпраця між державами може спричинити брак підзвітності приватних військових та охоронних компаній, що діють за кордоном.

Пробіли у підзвітності, згадані у попередній проблемі, ще більше може ускладнити брак співпраці між державами. Як зазначено вище в цьому Посібнику (див. Проблему 1.2), компанії або їхній персонал можуть уникнути відповідальності за порушення у своїй діяльності за кордоном, якщо держава походження чітко не передбачає екстериторіального застосування її законодавства; якщо держава територіальної юрисдикції не бажає чи не має можливостей переслідувати в судовому порядку іноземні компанії або громадян; та якщо держава походження не може екстериторіально застосувати закон.

Ці пробіли можна вирішити шляхом співпраці держав, наприклад, завдяки угодам про взаємну правову допомогу між державами походження та державами територіальної юрисдикції. Слід розробити закони, які прояснять, в чій юрисдикції приватна військова та охоронна компанія і її персонал несуть відповідальність за порушення. Співпраця між державами може допомогти забезпечити виконання таких законів. Угоди про екстрадицію теж можуть допомогти забезпечити відповідальність приватних військових та охоронних компаній і їхніх працівників за порушення прав людини та МГП.

Крім того, угоди про співпрацю можуть також допомогти державам в обміні відповідною інформацією, що стосується приватних військових та охоронних компаній, наприклад, про процес перевірки компанії, а також інформації про попередню діяльність ПВОК або їхнього персоналу, або інформації, отриманої під час поточних розслідувань і судових процесів.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- Розробити програми взаємної правової допомоги з державами територіальної юрисдикції, де діють громадяни країни або національні компанії, включаючи угоди про екстрадицію. Держави загалом можуть також укладати угоди з державами походження персоналу ПВОК.
- Заохочувати співпрацю, обмін інформацією та допомогу між державами.

ПРИКЛАДИ ПЕРЕДОВИХ ПРАКТИК

- Положення про взаємну правову допомогу є у швейцарському законі: компетентний орган може попросити закордонний орган надати інформацію та особисті дані, потрібні для виконання закону, і може надавати таку інформацію, якщо іноземна держава гарантує взаємність, з наданням гарантії використання даних відповідно до закону або, в кримінальних провадженнях, відповідно до положень про міжнародну взаємну правову допомогу¹³⁷.

ПРОБЛЕМА 7.5 Національне законодавство рідко створює механізми, що забезпечують дієвий захист жертв.

Пробіли у кримінальній і некримінальній відповідальності приватних військових та охоронних компаній і їхніх працівників можуть завадити жертвам добитися правосуддя. Враховуючи потенційний негативний вплив діяльності ПВОК, важливо, щоб у національному законодавстві існували доступні механізми забезпечення дієвого захисту жертв. Держави зобов'язані забезпечувати, в межах своєї відповідальності, дотримання МГП, у т.ч. вживаючи належних заходів для недопущення будь-яких порушень персоналом приватних військових та охоронних компаній. Держави також повинні виконувати свої зобов'язання згідно МГП, у т.ч. вживаючи належних заходів для недопущення, розслідування та забезпечення дієвого захисту у випадку порушень приватними військовими та охоронними компаніями і їхніми працівниками. Інші фактори теж можуть мати негативний вплив на дієвість чинних механізмів захисту. Неготовність національних прокуратур вживати заходів, можливо через проблеми з прозорістю та корупцією, а також надто довга чи дорога процедура може зробити цей процес надто складним для жертв або знеохотити їх домагатись ефективного захисту.

Що стосується цивільної відповідальності приватних військових та охоронних компаній, то значні пробіли у підзвітності може створити ситуація, коли держава надає перевагу офіційній урядовій політиці «національної безпеки» або іншим дипломатичним чи військовим заходам навіть у випадках коли задіяні приватні підрядники. У таких випадках є думка, що найняті ПВОК настільки зрощені з військовими, що можна вважати, що вони діють згідно дискреційної офіційної політики уряду і тому користуються недоторканістю. У такому випадку є мало можливостей захисту для жертв порушень прав людини¹³⁸.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- Створити механізми захисту жертв, що забезпечують, як мінімум¹³⁹:
  - ◆ Рівний та дієвий доступ до правосуддя;
  - ◆ Належне, ефективне та швидке відшкодування завданої шкоди;
  - ◆ Доступ до відповідної інформації, що стосується порушень та механізмів захисту.
- Забезпечити доступність цієї процедури для жертв і зменшити негативний вплив зовнішніх факторів, таких, як висока ціна, тривалість процедури або неготовність прокуратури вживати заходів.
- Забезпечити чітке розмежування між збройними силами держави та приватними підрядниками та активно уникати юрисдикційних прогалин.

ПРИКЛАДИ ПЕРЕДОВИХ ПРАКТИК

- Філіппіни вимагають, щоб усі приватні охоронні компанії, що звертаються за ліцензією на діяльність, мали гарантію «компетентної або авторитетної компанії-гаранта або страхової компанії»: гарантія має покривати будь-який судовий позов проти компанії¹⁴⁰.

Примітки

1. Див. повний список на: <https://www.icrc.org/applic/ihl/ihl.nsf/vwTreaties1949.xsp>.
2. Головним універсальним правовим документом є Загальна декларація прав людини, ухвалена Генеральною асамблеєю ООН у 1948 р. Інші всесвітні договори включають Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права та договори про попередження і покарання катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведіння чи покарання, про ліквідацію расової дискримінації та дискримінації жінок чи про права дитини. Див. також <https://www.icrc.org/eng/resources/documents/misc/5kzmuy.htm>.
3. Див. Nils Melzer, *Interpretive Guidance on the Notion of Direct Participation in Hostilities under International Humanitarian Law*, ICRC, 2009, Recommendation V, ст. 46, доступно за адресою: <https://www.icrc.org/eng/assets/files/other/icrc-002-0990.pdf>.
4. UNODC, *State Regulation concerning Civilian Private Security Services and their Contribution to Crime Prevention and Community Safety*, 2014, ст. 2, доступно за адресою: <https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/crimeprevention/Ebook0.pdf>, (оригінальне джерело: <http://www.prweb.com/releases/global-security-services/market-analysis-2016/prweb10387295.htm>).
5. Міжнародно-правові інструменти, що безпосередньо стосуються ПВОК, включають, крім ДМ, проект міжнародної Конвенції щодо ПВОК, розроблений Робочою групою з питання про використання найманців.

Міжнародно-правові інструменти, що стосуються використання ПВОК, особливо з позицій МГП та прав людини, включають такі документи: Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права, Договір про торгівлю зброєю, Міжнародну конвенцію про боротьбу з вербуванням, використанням, фінансуванням і навчанням найманців, Женевські конвенції і Додатковий протокол I, Римський статут Міжнародного кримінального суду, а також міжнародне звичаєве право.

До регіональних правових документів, які теж стосуються використання ПВОК, відносяться, зокрема, центральноамериканський Модельний закон з регулювання послуг приватних охоронних компаній, Конвенція Організації африканської єдності про ліквідацію найманства в Африці, Європейська конвенція з прав людини, Американська конвенція з прав людини, Африканська хартія прав людини і народів, Арабська хартія з прав людини, Конвенція про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних і Європейська конвенція про контроль за придбанням і зберіганням вогнепальної зброї приватними особами.

Нарешті, дотичні правові інструменти «м'якого» права включають такі загальні документи: Кодекс поведінки правоохоронців, Основні принципи ООН щодо засто-

сування сили та вогнепальної зброї співробітниками правоохоронних органів, Керівні принципи ООН з питань бізнесу і прав людини, Керівні принципи для багатонаціональних підприємств ОЕСР та Мінімальні стандартні правила поведіння з в'язнями та наступні інструменти, що стосуються ПВОК: Міжнародний кодекс поведінки для приватних надавачів охоронних послуг, Сараєвський кодекс поведінки для приватних охоронних компаній, проект Попередніх рекомендацій Абу-Дабі щодо нагляду та регулювання цивільних приватних охоронних послуг та їх внеску у запобігання злочинності та забезпечення безпеки громад, Міжнародна ліга розвідувальних організацій (Ligue Internationale des Sociétés de Surveillance) та її Кодекс поведінки.

6. Peru, *Decree N°1213 Regulating Private Security Services*, 24 вересня 2015, стаття 3, доступно за адресою: <http://www.elperuano.com.pe/NormasElperuano/2015/09/24/1291565-3.html>.
7. South Africa, Act n°27 of 2006, *Prohibition of Mercenary Activities and Regulation of Certain Activities in Country of Armed Country*, 16 листопада 2011, доступно за адресою: <http://www.ohchr.org/Documents/Issues/Mercenaries/WG/Law/SouthAfrica2.pdf>.
8. Чапультепекські мирні угоди завершили 12-річну громадянську війну та визнали необхідність врегулювання діяльності всіх установ, груп та осіб, які надають послуги з охорони та захисту приватним особам.
9. Salvador, *Law on private security services*, Act No. 227/2000, преамбула II, доступно за адресою: http://psm.du.edu/media/documents/national_regulations/countries/americas/el_salvador/el_salvador_law_on_psc_2000.pdf.
10. Guatemala, *Law Regulating Private Security Services*, Act No. 52/2010, преамбула і стаття 3, доступно (іспанською мовою) за адресою: <http://www.oj.gob.gt/es/QueEsOJ/EstructuraOJ/UnidadesAdministrativas/CentroAnálisisDocumentacionJudicial/cds/CDs%20leyes/2010/pdfs/decretos/D052-2010.pdf>.
11. Switzerland, *Federal Act on Private Security Services Provided Abroad*, 27 вересня 2013, стаття 1, доступно за адресою: https://www.eda.admin.ch/content/dam/eda/en/documents/aussenpolitik/sicherheitspolitik/Bundesgesetz-ueber-die-im-Ausland-erbrachten-privaten-Sicherheitsdienstleistungen-BPS_EN.pdf.
12. Benjamin S. Buckland & Anna Marie Burdzy, *Progress and Opportunities: Challenges and Recommendations for Montreux Document Participants*, second edition, DCAF, 2015, ст. 23-25.
13. South Africa, *the Private Security Industry Regulation*, Act n°56 of 2001, розділ 3.1, доступно за адресою: http://www.saflii.org/za/legis/consol_act/psira2001451/.
14. *Там само*, розділ 39(2).
15. India, *Private Security Agencies (Regulation) Act, 2005*, No. 29, 23 червня 2005, розділ 4, доступно за адресою: http://www.mha.nic.in/hindi/sites/upload_files/mhahindi/files/pdf/PS_Agencies_Regulation_Act2005.pdf; див. Work-

- ing Group on the use of mercenaries as a means of violating human rights and impeding the exercise of the right of peoples to self-determination, Comparative analysis of the regulation of private military and security companies in eight Asian countries, ст.4.
16. Honduras, *Organic Law Establishing the National Police*, Act No. 67/2008, стаття 140.2, доступно (іспанською мовою) за адресою: <http://www.tsc.gob.hn/biblioteca/index.php/leyes/62-ley-organica-de-la-policia-nacional-de-honduras>.
  17. Switzerland, *Federal Act on Private Security Services Provided Abroad*, 27 вересня 2013, стаття 2, доступно за адресою: https://www.eda.admin.ch/content/dam/eda/en/documents/aussenpolitik/sicherheitspolitik/Bundesgesetz-ueber-die-im-Ausland-erbrachten-privaten-Sicherheitsdienstleistungen-BPS_EN.pdf.
  18. Такі, як Документ Монтре, ІСоС чи проект Конвенції Робочої групи з питання про використання найманців, див. таблицю нижче.
  19. Наприклад, визначення ПВОК в Документі Монтре (MD, вступ §9.а) включає до послуг, що надаються ПВОК, зокрема, утримання ув'язнених, тоді як проект Конвенції Робочої групи з питання про використання найманців виключає «властиво державні функції» з переліку видів діяльності, яку можуть виконувати ПВОК (проект Конвенції Робочої групи з питання про використання найманців, стаття 2.і), включно з «повноваженнями арешту чи затримання» як «властиво державними функціями». Див. також Christine Bakker & Mirko Sossai, (ed.) *Multilevel Regulation of Military and Security Contractors; The Interplay between International, European and Domestic Norms*, Oxford and Portland, Oregon, Hart Publishing, 2012, ст. 19.
  20. Laura A. Dickinson, *Outsourcing War and Peace; Preserving Public Values in a World of Privatized Foreign Affairs*, New Haven and London, Yale University Press, 2011, ст.4.
  21. Там само, ст.4.
  22. Наприклад, враховуючи поширення діяльності ПВОК на управління місцями позбавлення волі, збір розвідувальної інформації чи управління системами зброї.
  23. Montreux Document, Part I, Obligation 2, ст. 11.
  24. United States, *OMB Circular No. A-76: Performance of Commercial Activities (Revised 2003) (superseded)*, White House Office of Management and Budget, Washington, DC, 1999, розділ В (1) (а), доступно за адресою: https://www.whitehouse.gov/omb/circulars_a076_a76_incl_tech_correction/.
  25. Kate M. Manuel, *Definitions of "Inherently Governmental Function" in Federal Procurement Law and Guidance*, Congressional Research Service, 23 грудня 2014, доступно за адресою: <https://www.fas.org/sgp/crs/misc/R42325.pdf>.
  26. Interpretive Guidance on the Notion of Direct Participation in Hostilities under IHL, ICRC, 2009.
  27. United Arab Emirate, *Federal Law No. 37 of 2006, On Private Security Companies*. стаття 12, доступно за адресою: [https://www.moi.gov.ae/DataFolder/EN%20Laws%20and%20Regulations/Private%20Security%20Companies/Federal%20Law%20No.%20\(37\)%20of%202006%20On%20Private%20Security%20Companies.pdf](https://www.moi.gov.ae/DataFolder/EN%20Laws%20and%20Regulations/Private%20Security%20Companies/Federal%20Law%20No.%20(37)%20of%202006%20On%20Private%20Security%20Companies.pdf).
  28. Mexico, *Federal Law on Private Security of 2006*, 6 липня 2006, стаття 32(VII), доступно (іспанською мовою) за адресою: <http://www.diputados.gob.mx/LeyesBiblio/pdf/LFSP.pdf>.
  29. Cuba, *Act No. 186/1998, Governing the Security and Physical Protection System*, стаття 33, доступно (іспанською мовою) за адресою: http://psm.du.edu/media/documents/national_regulations/countries/americas/cuba/cuba_decree_law_186_1998_on_personal_protection_and_security_systems.pdf.
  30. United Kingdom, *Private Security Industry Act 2001*, 11 травня 2001, стаття 3.1, доступно за адресою: http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2001/12/pdfs/ukpga_20010012_en.pdf.
  31. South Africa, *Prohibition of Mercenary Activities and Regulation of Certain Activities in Country of Armed Conflict Act, No. 27 of 2006*, 16 листопада 2007, стаття 1(2), доступно за адресою: <http://www.ohchr.org/Documents/Issues/Mercenaries/WG/Law/SouthAfrica2.pdf>.
  32. Peru, *Decree N°1213 Regulating Private Security Services*, 24 вересня 2015, стаття 3, доступно за адресою: <http://www.elperuano.com.pe/NormasElperuano/2015/09/24/1291565-3.html>.
  33. Switzerland, *Federal Act on Private Security Services Provided Abroad*, 27 вересня 2013, стаття 2, доступно за адресою: https://www.eda.admin.ch/content/dam/eda/en/documents/aussenpolitik/sicherheitspolitik/Bundesgesetz-ueber-die-im-Ausland-erbrachten-privaten-Sicherheitsdienstleistungen-BPS_EN.pdf.
  34. Switzerland, *Federal Act on Private Security Services Provided Abroad*, 27 вересня 2013, стаття 9, доступно за адресою: https://www.eda.admin.ch/content/dam/eda/en/documents/aussenpolitik/sicherheitspolitik/Bundesgesetz-ueber-die-im-Ausland-erbrachten-privaten-Sicherheitsdienstleistungen-BPS_EN.pdf.
  35. Switzerland, *Federal Act on Private Security Provided Abroad*, 27 вересня 2013, стаття 36, доступно за адресою: https://www.eda.admin.ch/content/dam/eda/en/documents/aussenpolitik/sicherheitspolitik/Bundesgesetz-ueber-die-im-Ausland-erbrachten-privaten-Sicherheitsdienstleistungen-BPS_EN.pdf.
  36. Див. ICRC, *Interpretative Guidance on the Notion of Direct Participation in Hostilities*, доступно за адресою: <https://www.icrc.org/eng/assets/files/other/icrc-002-0990.pdf>.
  37. Див. Convention (IV) relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War. Geneva, 12 серпня 1949, Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 серпня 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), 8 червня 1977 and Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 серпня 1949, and relating to the Protection of Victims of Non-International Armed Conflicts (Protocol II), 8 червня 1977.

38. ICRC, *Interpretative Guidance on the Notion of Direct Participation in Hostilities*, ст. 49.
39. South Africa, *Prohibition of Mercenary Activities and Regulation of certain Activities in Country of Armed Conflict Act, No. 27 of 2006*, 16 листопада 2007, стаття 2, доступно за адресою: <http://www.ohchr.org/Documents/Issues/Mercenaries/WG/Law/SouthAfrica2.pdf>.
40. Switzerland, *Federal Act on Private Security Services Provided Abroad*, 27 вересня 2013, стаття 8, доступно за адресою: https://www.eda.admin.ch/content/dam/eda/en/documents/aussenpolitik/sicherheitspolitik/Bundesgesetz-ueber-die-im-Ausland-erbrachten-privaten-Sicherheitsdienstleistungen-BPS_EN.pdf.
41. Див., наприклад, Organisation of African Unity (OAU), *OAU Convention for the Elimination of Mercenarism in Africa*, 3 липня 1977, CM/817 (XXIX) Annex II Rev.1.
42. South Africa, *Private Security Industry Regulation, Act n°56 of 2001*, доступно за адресою: http://www.saflii.org/za/legis/consol_act/psira2001451/.
43. South Africa, *Prohibition of Mercenary Activities and Regulation of certain Activities in Country of Armed Conflict act, No. 27 of 2006*, 16 листопада 2007, доступно за адресою: <http://www.ohchr.org/Documents/Issues/Mercenaries/WG/Law/SouthAfrica2.pdf>.
44. South Africa, *Prohibition of Mercenary Activities and Regulation of certain Activities in Country of Armed Conflict Act, No. 27 of 2006*, 16 листопада 2007, статті 2-5, доступно за адресою: <http://www.ohchr.org/Documents/Issues/Mercenaries/WG/Law/SouthAfrica2.pdf>.
45. China, *Order of the State Council No. 564, Regulation on the Administration of Security and Guarding Services*, 13 October 2009, стаття 27, <http://www.lawinfochina.com/display.aspx?lib=law&id=7779&CGid>, Див. також Working Group on the use of mercenaries as a means of violating human rights and impeding the exercise of the right of peoples to self-determination, *Comparative analysis of the regulation of private military and security companies in eight Asian countries*, ст. 13; United Arab Emirate, *Federal Law No. 37 of 2006 on Private Security Companies*, стаття 18, доступно за адресою: [https://www.moi.gov.ae/Data Folder/EN%20Laws%20and%20Regulations/Private%20Security%20Companies/Federal%20Law%20No.%20\(37\)%20of%202006%20On%20Private%20Security%20Companies.pdf](https://www.moi.gov.ae/Data Folder/EN%20Laws%20and%20Regulations/Private%20Security%20Companies/Federal%20Law%20No.%20(37)%20of%202006%20On%20Private%20Security%20Companies.pdf).
46. United Arab Emirate, *Federal law No. 37 of 2006, On Private Security Companies*, доступно за адресою: [https://www.moi.gov.ae/DataFolder/EN%20Laws%20and%20Regulations/Private%20Security%20Companies/Federal%20Law%20No.%20\(37\)%20of%202006%20On%20Private%20Security%20Companies.pdf](https://www.moi.gov.ae/DataFolder/EN%20Laws%20and%20Regulations/Private%20Security%20Companies/Federal%20Law%20No.%20(37)%20of%202006%20On%20Private%20Security%20Companies.pdf).
47. Panama, *Executive Order No. 21 of 31 січня 1992, Governing the Functioning of Private Security Agencies*, стаття 13, доступно (іспанською мовою) за адресою: <http://panama.justia.com/federales/decretos-ejecutivos/21-de-1992-may-18-1992/gdoc/>.
48. Mexico, *Federal Law on Private Security of 2006*, 6 липня 2006, стаття 28(VI), доступно (іспанською мовою) за адресою: <http://www.diputados.gob.mx/LeyesBiblio/pdf/LFSP.pdf>.
49. Guatemala, *Law Regulating Private Security Services, Act No. 52/2010, Art.42*, доступно (іспанською мовою) за адресою: <http://www.oj.gob.gt/es/QueEsOJ/EstructuraOJ/UnidadesAdministrativas/CentroAnalisisDocumentacionJudicial/cds/CDs%20leyes/2010/pdfs/decretos/D052-2010.pdf>.
50. *Там само*, стаття 15.
51. Burkina Faso, *Decree No. 2009-343/PRES/PM/SECU/DEF/MAT/MJ/ME/MTSS*, 19 червня 2009, стаття 5, доступно за адресою: http://www.geneva-academy.ch/RULAC/pdf_state/PMSC.pdf.
52. Peru, *Decree N°1213 Regulating Private Security Services*, 24 вересня 2015, стаття 21.d, доступно (іспанською мовою) за адресою: <http://www.elperuano.com.pe/NormasElperuano/2015/09/24/1291565-3.html>.
53. Laura A. Dickinson, *Outsourcing War and Peace; Preserving Public Values in a World of Privatized Foreign Affairs*, New Haven and London, Yale University Press, 2011, ст. 14.
54. China, *Order of the State Council No. 564, Regulation on the Administration of Security and Guarding Services*, 13 жовтня 2009, стаття 3, доступно за адресою: <http://www.lawinfochina.com/display.aspx?lib=law&id=7779&CGid>; Див. також Working Group on the use of mercenaries as a means of violating human rights and impeding the exercise of the right of peoples to self-determination, *Comparative analysis of the regulation of private military and security companies in eight Asian countries*, ст. 20.
55. United Arab Emirate, *Federal Law No. 37 of 2006, On Private Security Companies*, стаття 1, доступно за адресою: [https://www.moi.gov.ae/DataFolder/EN%20Laws%20and%20Regulations/Private%20Security%20Companies/Federal%20Law%20No.%20\(37\)%20of%202006%20On%20Private%20Security%20Companies.pdf](https://www.moi.gov.ae/DataFolder/EN%20Laws%20and%20Regulations/Private%20Security%20Companies/Federal%20Law%20No.%20(37)%20of%202006%20On%20Private%20Security%20Companies.pdf).
56. *Там само*, стаття 19.
57. Cameroon, *Decree No. 2005/031, 2 лютого 2005*, стаття 25, доступно за адресою: <http://www.ohchr.org/Documents/Issues/Mercenaries/WG/Law/Cameroon.pdf>.
58. Switzerland, *Federal Act on Private Security Services Provided Abroad*, 27 вересня 2013, стаття 7, доступно за адресою: https://www.eda.admin.ch/content/dam/eda/en/documents/aussenpolitik/sicherheitspolitik/Bundesgesetz-ueber-die-im-Ausland-erbrachten-privaten-Sicherheitsdienstleistungen-BPS_EN.pdf.
59. *Там само*, стаття 18.
60. *Там само*, стаття 19.
61. Peru, *Decree N°1213 Regulating Private Security Services*, 24 вересня 2015, стаття 43, доступно (іспанською мовою) за адресою: <http://www.elperuano.com.pe/NormasElperuano/2015/09/24/1291565-3.html>.

62. Див., наприклад, Sabelo Gumedze, *Perspective and Experiences on a National Level: Challenges and Opportunities for the Regulation of PMSCs*, Paper prepared for the Regional Conference on PMSCs, 2015, недовзі доступно за адресою: <http://www.mdforum.ch/>.
63. South Africa, *Private Security Industry Regulation Act n°56 of 2001*, доступно за адресою: http://www.saflii.org/za/legis/consol_act/psira2001451/. Див. також Tessa Diphoorn, *The Diversity of the Private Military and Security Industry in Sub Saharan Africa*, Regional Conference on PMSCs, 11-12 листопада 2015, Ethiopia, ст. 15.
64. Див. офіційний веб-сайт PSIRA, доступно за адресою: www.psira.co.za.
65. Там само.
66. Sabelo Gumedze, *Perspective and Experiences on a National Level: Challenges and Opportunities for the Regulation of PMSCs, Paper prepared for the Regional Conference on PMSCs*, 2015, недовзі доступно за адресою: <http://www.mdforum.ch/>.
67. Там само.
68. Там само.
69. South Africa, *Private Security Industry Regulation, Act n°56 of 2001*, статті 31 & 32, доступно за адресою: http://www.saflii.org/za/legis/consol_act/psira2001451/.
70. Peru, *Decree N°1213 Regulating Private Security Services*, 24 вересня 2015, стаття 5, доступно за адресою: <http://www.elperuano.com.pe/NormasElperuano/2015/09/24/1291565-3.html>.
71. India, *Private Security Agencies (Regulation) Act, 2005, No. 29*, 23 червня 2005, розділ 4, доступно за адресою: http://www.mha.nic.in/hindi/sites/upload_files/mhahindi/files/pdf/PS_Agencies_Regulation_Act2005.pdf.
72. Sri Lanka, *Regulation of Private Security Agencies Act (No. 45 of 1998)*, розділи 4 & 5, 22 липня 2003, доступно за адресою: http://www.commonlii.org/lk/legis/num_act/ropsaa45o1998449/index.html.
73. Ecuador, *Law on Surveillance and Private Security N° 2003/12*, published in the Official Registry N° 130/2003, стаття 12, доступно за адресою: <https://www.supercias.gov.ec/web/privado/marco%20legal/LEY%20DE%20VIGILANCIA%20Y%20SEGURIDAD%20PRIVADA.pdf>.
74. Peru, *Decree N°1213 Regulating Private Security Services*, 24 вересня 2015, стаття 32.1, доступно (іспанською мовою) за адресою: <http://www.elperuano.com.pe/NormasElperuano/2015/09/24/1291565-3.html>.
75. India, *Private Security Agencies (Regulation) Act, 2005, No. 29*, 23 червня 2005, розділи 6 & 7, доступно за адресою: http://www.mha.nic.in/hindi/sites/upload_files/mhahindi/
76. Там само, розділи 7 & 9.
77. Там само, розділи 7 & 11.
78. Там само, розділ 10.
79. Guatemala, *Law Regulating Private Security Services, Act No.52/2010*, стаття 29, d, доступно (іспанською мовою) за адресою: <http://www.oj.gob.gt/es/QueEsOJ/EstructuraOJ/UnidadesAdministrativas/CentroAnalisisDocumentacionJudicial/cds/CDs%20leyes/2010/pdfs/decretos/D052-2010.pdf>.
80. Peru, *Decree N°1213 Regulating Private Security Services, 24 вересня 2015, стаття 19*, доступно (іспанською мовою) за адресою: <http://www.elperuano.com.pe/NormasElperuano/2015/09/24/1291565-3.html>.
81. India, *Private Security Agencies (Regulation) Act, 2005, No. 29*, 23 червня 2005, розділ 7(5), доступно за адресою: http://www.mha.nic.in/hindi/sites/upload_files/mhahindi/files/pdf/PS_Agencies_Regulation_Act2005.pdf.
82. Там само, розділ 8.
83. Там само, розділ 13.
84. Там само, розділи 13(4) & 14.
85. Peru, *Decree N°1213 Regulating Private Security Services*, 24 вересня 2015, стаття 32, доступно (іспанською мовою) за адресою: <http://www.elperuano.com.pe/NormasElperuano/2015/09/24/1291565-3.html>.
86. Sri Lanka, *Regulation of Private Security Agencies Act (No. 45 of 1998)*, розділ 11, доступно за адресою: http://www.commonlii.org/lk/legis/num_act/ropsaa45o1998449/index.html.
87. Peru, *Decree N°1213 Regulating Private Security Services*, 24 вересня 2015, стаття 51, доступно (іспанською мовою) за адресою: <http://www.elperuano.com.pe/NormasElperuano/2015/09/24/1291565-3.html>.
88. India, *Private Security Agencies (Regulation) Act, 2005, No. 29*, 23 червня 2005, розділ 15, доступно за адресою: http://www.mha.nic.in/hindi/sites/upload_files/mhahindi/files/pdf/PS_Agencies_Regulation_Act2005.pdf.
89. Sri Lanka, *Regulation of Private Security Agencies Act (No. 45 of 1998)*, розділи 4 & 5, доступно за адресою: http://www.commonlii.org/lk/legis/num_act/ropsaa45o1998449/index.html.
90. Там само, розділ 6.
91. Mexico, *Federal Law on Private Security of 2006*, 6 липня 2006, стаття 8, доступно (іспанською мовою) за адресою: <http://www.diputados.gob.mx/LeyesBiblio/pdf/LFSP.pdf>.
92. The Gambia, *Private Security Guard Companies Act N°5 of 2011*, розділ 11(1).
93. Sri Lanka, *Regulation of Private Security Agencies Act (No. 45 of 1998)*, розділ 6, доступно за адресою: http://www.commonlii.org/lk/legis/num_act/ropsaa45o1998449/files/pdf/PS_Agencies_Regulation_Act2005.pdf.index.html.
94. Cameroon, *Decree No. 2005/031, 2 лютого 2005*, стаття 2, доступно за адресою: <http://www.ohchr.org/Documents/Issues/Mercenaries/WG/Law/Cameroon.pdf>.

95. Report of the Working Group on the use of mercenaries as a means of violating human rights and impeding the exercise of the right of peoples to self-determination, 19 лютого 2009, A/HRC/10/14/Add.2, para 26. http://psm.du.edu/media/documents/national_regulations/countries/asia_pacific/philippines/philippines_rules_and_regulations_on_the_implementation_of_the_1969_act_2005-english.pdf.
96. Switzerland, *Federal Act on Private Security Services Provided Abroad*, 27 вересня 2013, стаття 31, доступно за адресою: https://www.eda.admin.ch/content/dam/eda/en/documents/aussenpolitik/sicherheitspolitik/Bundesgesetz-ueber-die-im-Ausland-erbrachten-privaten-Sicherheitsdienstleistungen-BPS_EN.pdf.
97. Switzerland, *Ordinance on the Use of Private Security Companies*, 24 червня 2015, стаття 12.2, доступно за адресою: <https://www.admin.ch/opc/en/classified-compilation/20150956/201510200000/124.pdf>.
98. Peru, *Decree N°1213 Regulating Private Security Services*, 24 вересня 2015, статті 29 & 30, доступно за адресою: <http://www.elperuano.com.pe/NormasElperuano/2015/09/24/1291565-3.html>.
99. Switzerland, *Federal Act on Private Security Services Provided Abroad*, 27 вересня 2013, стаття 6, доступно за адресою: https://www.eda.admin.ch/content/dam/eda/en/documents/aussenpolitik/sicherheitspolitik/Bundesgesetz-ueber-die-im-Ausland-erbrachten-privaten-Sicherheitsdienstleistungen-BPS_EN.pdf.
100. *Там само*, стаття 36.
101. Laura A. Dickinson, *Outsourcing War and Peace; Preserving Public Values in a World of Privatized Foreign Affairs*, New Haven and London, Yale University Press, 2011, ст. 1.
102. USA, *Federal Acquisition Regulation*, March 2005, art.52.222-19, див. також стаття 22.1505, доступно за адресою: <https://www.acquisition.gov/sites/default/files/current/far/pdf/FAR.pdf>.
103. Switzerland, *Ordinance on the Use of Private Security Companies by the Federal Government*, 24 червня 2015, стаття 11.1, доступно за адресою: <https://www.admin.ch/opc/en/classified-compilation/20150956/201510200000/124.pdf>. У складних ситуаціях застосовується Ст. 14.
Див. також: Switzerland, *Federal Act on Private Security Services Provided Abroad*, 27 вересня 2013, стаття 36 та Switzerland, *Ordinance on the Use of Private Security Companies*, 24 червня 2015, стаття 14.
104. Peru, *Decree N°1213 Regulating Private Security Services*, 24 вересня 2015, стаття 30.2, доступно за адресою: <http://www.elperuano.com.pe/NormasElperuano/2015/09/24/1291565-3.html>.
105. Switzerland, *Ordinance on the Use of Private Security Companies by the Federal Government*, 24 червня 2015, стаття 11.2.b, доступно за адресою: <https://www.admin.ch/opc/en/classified-compilation/20150956/201510200000/124.pdf>. У складних ситуаціях застосовується Стаття 14. 2.
106. *Там само*, стаття 13.
107. Philippines, *Rules and Regulations on the Implementation of the 1969 Act 2005*, Rule V, доступно за адресою: http://psm.du.edu/media/documents/national_regulations/countries/asia_pacific/philippines/philippines_rules_and_regulations_on_the_implementation_of_the_1969_act_2005-english.pdf.
108. Mexico, *Federal law on Private Security of 2006*, 6 липня 2006, стаття 32, доступно (іспанською мовою) за адресою: <http://www.diputados.gob.mx/LeyesBiblio/pdf/LFSP.pdf>.
109. *Там само*, стаття 32(X).
110. *Там само*, стаття 33.
111. Hungary, Decree of the Ministry of Interior 68/2012 on the training and examination of personnel in charge of police tasks, assistant supervisors and personnel in charge of personal and property protection activities and private investigation, статті 2 & 3. Див. також Working Group on the use of mercenaries as a means of violating human rights and impeding the exercise of the right of peoples to self-determination, *Europe Study*, ст. 10.
112. Burkina Faso, *Decree No. 2009-343/PRES/PM/SECU/DEF/MAT/MJ/ME/MTSS*, 19 червня 2009, стаття 41-45, доступно за адресою: http://www.legiburkina.bf/Textes_legislatifs_et_reglements/D%C3%A9cret_2009_00343.pdf.
113. Switzerland, *Federal Act on Private Security Services Provided Abroad*, 27 вересня 2013, стаття 32, доступно за адресою: https://www.eda.admin.ch/content/dam/eda/en/documents/aussenpolitik/sicherheitspolitik/Bundesgesetz-ueber-die-im-Ausland-erbrachten-privaten-Sicherheitsdienstleistungen-BPS_EN.pdf.
114. Peru, *Decree N°1213 Regulating Private Security Services*, 24 вересня 2015, стаття 19.е, доступно (іспанською мовою) за адресою: <http://www.elperuano.com.pe/NormasElperuano/2015/09/24/1291565-3.html>.
115. *Там само*, стаття 36.2.
116. Directive N°1 of 2015, SUCAMEC, *Establishing the New Study Plan for the Basic Formation and the Further Education of Private Security Agents*, розділ II, доступно (іспанською мовою) за адресою: <http://www.sucamec.gob.pe/web/index.php/descargas/finish/6-seguridad/592-plan-de-estudios-de-formacion-basica-y-perfeccionamiento-para-agentes-de-seguridad-privada>.
117. *Там само*, розділ VI.
118. Див. Solomon Wilson Kirunda, *Private and Public Security in Uganda*, in Sabelo Gumedze (Ed.), *The Private security Sector in Africa, Country Series*, Monograph No. 146, липня 2008, доступно за адресою: <https://www.issafrica.org/chapter-one-private-and-public-security-in-uganda-solomon-wilson-kirunda>.
119. UN Office of the High Commissioner for Human Rights, *Basic Principles on the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials*, доступно за адресою: <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/UseOfForceAndFirearms.aspx>.

120. У Статті 19, наприклад, зазначено: «Уряди та правоохоронні відомства мають забезпечувати, щоб усі правоохоронці проходили підготовку та тестування з застосування сили згідно з відповідними стандартами. Правоохоронці, які зобов'язані носити вогнепальну зброю, можуть її носити лише після закінчення спеціальної підготовки з її використання». Це положення також має бути передовою практикою, що застосовується у навчанні персоналу ПВОК.
121. China, *Regulation on Administration of Use of Guns by Full-time Guards and Escorts, 2002*, promulgated by Decree No. 356 of the State Council of the People's Republic of China, 27 липня 2002, доступно за адресою: http://www.npc.gov.cn/englishnpc/Law/2007-12/14/content_1384251.htm. Див. також Working Group on the use of mercenaries as a means of violating human rights and impeding the exercise of the right of peoples to self-determination, *Comparative analysis of the regulation of private military and security companies in eight Asian countries*, ст. 18.
122. Panama, *Executive Order No. 21 of 31 January 1992, governing the functioning of private security agencies*, стаття 27.d, доступно (іспанською мовою) за адресою: <http://panama.justia.com/federales/decretos-ejecutivos/21-de-1992-may-18-1992/gdoc/>.
123. Peru, *Decree N°1213 Regulating Private Security Services*, 24 вересня 2015, статті 19.e and 19.h; стаття 36, доступно (іспанською мовою) за адресою: <http://www.elperuano.com.pe/NormasElperuano/2015/09/24/1291565-3.html>
124. El Salvador, *Law on Private Security Services, Act No. 227/2000*, стаття 16, доступно за адресою: http://psm.du.edu/media/documents/national_regulations/countries/americas/el_salvador/el_salvador_law_on_psc_2000.pdf.
125. Див. Working Group on the use of mercenaries as a means of violating human rights and impeding the exercise of the right of peoples to self-determination, *National Legislation on Private Security services in Central America, Cuba and Mexico*, ст. 18.
126. Cameroon, *Decree No. 2005/031, 02 лютого 2005*, стаття 31 & 32, доступно за адресою: <http://www.ohchr.org/Documents/Issues/Mercenaries/WG/Law/Cameroon.pdf>.
127. Philippines, *Rules and Regulations on the Implementation of the 1969 Act 2005*, Rule IV, розділи 17-20 доступно за адресою: http://psm.du.edu/media/documents/national_regulations/countries/asia_pacific/philippines/philippines_rules_and_regulations_on_the_implementation_of_the_1969_act_2005-english.pdf.
128. Див. Hin-Yan Liu, *Law's Impunity, Responsibility and the Modern Private Military Company*, 2015.
129. Laura A. Dickinson, *Outsourcing War and Peace; Preserving Public Values in a World of Privatized Foreign Affairs*, New Haven and London, Yale University Press, 2011, ст. 18.
130. Sri Lanka, *Regulation of Private Security Agencies Act (No. 45 of 1998)*, розділ 17, доступно за адресою: http://www.commonlii.org/lk/legis/num_act/rop-saa45o1998449/index.html.
131. Malaysia, *Act 27, Private Agencies Act of 1971, incorporating all amendments up to 1 January 2006, розділ 16*, доступно за адресою: http://psm.du.edu/media/documents/national_regulations/countries/asia_pacific/malaysia/malaysia_private_agency_act_1971-english.pdf.
132. Там само, розділ 14.
133. China, *Order of the State Council No. 564, Regulation on the Administration of Security and Guarding Services, 13 October 2009*, Art.45, доступно за адресою: <http://www.lawinfochina.com/display.aspx?lib=law&id=7779&CGid;div.також> Working Group on the use of mercenaries as a means of violating human rights and impeding the exercise of the right of peoples to self-determination, *Comparative analysis of the regulation of private military and security companies in eight Asian countries*, ст. 23-24.
134. Singapore, *Private Security Industry Bill No. 26/2007*, 27 серпня 2007, розділ 16(4), доступно за адресою: <http://statutes.agc.gov.sg/aol/search/display/view.w3p;page=0;query=DocId%3A%22f8cb1589-9332-4ec2-b651-26ddc20f1dae%22%20Status%3Apublished%20Depth%3A0%20%20TransactionTime%3A%2225%2F07%2F2015%22;rec=0>.
135. Guatemala, *Law Regulating Private Security Services, Act No. 52/2010*, Art.66, доступно (іспанською мовою) за адресою: <http://www.oj.gob.gt/es/QueEsOJ/EstructuraOJ/UnidadesAdministrativas/CentroAnalisisDocumentacionJudicial/cds/CDs%20leyes/2010/pdfs/decretos/D052-2010.pdf>.
136. Burkina Faso, *Decree No. 2009-343/PRES/PM/SECU/DEF/MAT/MJ/ME/MTSS*, 19 червня 2009, стаття 47-50, доступно за адресою: http://www.legiburkina.bf/Texetes_legislatifs_et_reglements/D%C3%A9cret_2009_00343.pdf.
137. Switzerland, *Federal Act on Private Security Services Provided Abroad*, 27 вересня 2013, стаття 29, доступно за адресою: https://www.eda.admin.ch/content/dam/eda/en/documents/aussenpolitik/sicherheitspolitik/Bundesgesetz-ueber-die-im-Ausland-erbrachten-privaten-Sicherheitsdienstleistungen-BPS_EN.pdf.
138. Benjamin S. Buckland & Anna Marie Burdzy, *Progress and Opportunities: Challenges and Recommendations for Montreux Document Participants*, second edition, DCAF, 2015, ст. 54.
139. Див. UN Basic Principles and Guidelines on the Right to a Remedy and Reparation for Victims of Gross Violations of International Human Rights Law and Serious Violations of International Humanitarian Law, доступно за адресою: <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/RemedyAndReparation.aspx>.
140. Philippines, *Rules and Regulations on the Implementation of the 1969 Act 2005*, правило IV, розділ 6, доступно за адресою: http://psm.du.edu/media/documents/national_regulations/countries/asia_pacific/philippines/philippines_rules_and_regulations_on_the_implementation_of_the_1969_act_2005-english.pdf.

